

HRVATSKI PLANINAR

ISSN 0354-0650

GODIŠTE 114

ČASOPIS HRVATSKOGA
PLANINARSKOG SAVEZA
izlazi od 1898. godine

2 | VELJAČA
2022

HRVATSKI PLANINAR

ČASOPIS HRVATSKOGA PLANINARSKOG SAVEZA

»Hrvatski planinar« časopis je Hrvatskoga planinarskog saveza. Prvi je broj izao 1. lipnja 1898. Od 1910. do 1913. tiskao se kao podlistak naziva »Planinarski list« u časopisu »Vljenac«. Od 1915. do 1921. i od 1945. do 1948. časopis nije izlazio, a od 1949. do 1991. godine izlazio je pod imenom »Naše planine«. Časopis izlazi u jedanaest brojeva godišnje (za srpanj i kolovoz kao dvobroj).

Nakladnik

Hrvatski planinarski savez
Kozarčeva 22, 10000 Zagreb
www.hps.hr
OIB 77156514497

Preplata i informacije

Ured HPS-a
tel. 01/48-23-624
tel. 01/48-24-142
uredhps@hps.hr

Uredništvo

Adresa elektroničke pošte
za zaprimanje članaka,
vijesti i ilustracija:
hrvatski.planinar@hps.hr

Tisk

Kerschoffset d.o.o.,
Ježdovec

ISSN 0354-0650

Glavni i odgovorni urednik

Alan Čaplar
alan.caplar@hps.hr

Urednički odbor

Darko Berljak
Goran Gabrić
prof. dr. Darko Grundler
Damir Janton
Ivan Hapač
Faruk Islamović
Krunoslav Milas
Radovan Milčić
prof. dr. Željko Poljak
Robert Smolec
Damir Šantek
Klara Jasna Žagar

Lektura i korektura

Željko Poljak
Robert Smolec
Radovan Milčić
Goran Gabrić

Bibliografija

Stari brojevi časopisa u PDF formatu i bibliografski pretraživač sadržaja svih dosad izdanih brojeva dostupni su na web stranici HPS-a www.hps.hr

Suradnja u časopisu

Časopis objavljuje sve vrste članaka i vijesti zanimljivih za planinare. Prednost imaju prilozi sa zanimljivim temama koji su popraćeni boljim izborom ilustracija. Slike se mogu slati elektroničkom poštom ili putem web-servisa za velike datoteke. Slike treba slati u originalnoj veličini (bez smanjivanja), ne unutar Word dokumenata. Uredništvo zadržava pravo redakture, lekture i korekture tekstova. Stavovi i mišljenja suradnika iznesena u časopisu nisu nužno stajališta Hrvatskoga planinarskog saveza.

Preplata

Godišnja preplata za Hrvatsku
iznosi **150 kuna**. Preplata se uplaćuje na žiro-račun Hrvatskoga planinarskog saveza HR4123600001101495742, pri čemu na uplatnici ili u obrascu za plaćanje putem interneta, u rubrici »Posiv na broj«, treba biti upisan Vaš preplatnički broj.

Godišnja preplata za inozemstvo

iznosi 35 eura, a uplaćuje se na račun BIC ZABA-HR2X 25731-3253236, također uz poziv na preplatnički broj.

Cijena pojedinačnog primjerka je 15 kuna (+ poštarnina).

Vaš preplatnički broj otisnut je uz Vašu adresu na listiću za slanje časopisa. Nakon uplate i evidentiranja u HPS-u, na tom listiću možete vidjeti naznaku o obavljenoj uplati.

Kako se preplatiti

Zainteresirani za preplatu na časopis trebaju se telefonom, elektroničkom poštom ili putem web obrasca javiti u Ured Hrvatskoga planinarskog saveza (uredhps@hps.hr, 01/48-23-624, 01/48-24-142).

Časopis se distribuira poštom, na osobnu adresu preplatnika.

Godišnja preplata se odnosi na kalendarsku godinu, pa novi preplatnik nakon uplate dobiva sve brojeve tiskane u tekućoj godini. Preplata se automatski produžuje na sljedeću godinu, do opoziva. S prvim se brojem u novoj godini preplatnicima fizičkim osobama šalje uplatnica za preplatu, a preplatnicima pravnim osobama računi.

Sadržaj

Članci

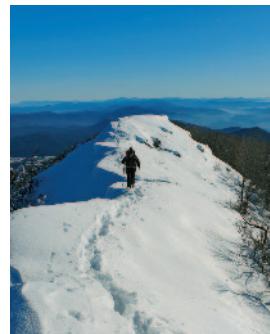
- 56** **Golovrhe i okolica – biseri južnog Velebita**
Raul Horvat
- 66** **Crnopac, nikad kraja**
Željko Brdal
- 69** **Opatijska planinarska obilaznica u jednom danu**
Hrvoje Tržić
- 74** **Staza patuljaka**
Leonardo Grubelić
- 76** **Tri uspona na Dinaru**
Nada Banović
- 79** **Zagorski štikleci**
Klara Jasna Žagar
- 85** **Korenski i/ili Kosinjski vrh?**
Alan Čaplar
- 88** **Hrvatska planinarska obilaznica u 2021.**
- 89** **Priznanja HPO-a dodijeljena u 2021.**

Tema broja

Golovrhe na južnom Velebitu

Naslovnica

Na grebenu Bjelolasice, foto: Stiven Knaus

Rubrike

- 94** **Planinarska faleristika:** Stari znak HPD-a Lipa iz Sesveta na značkama (V. Kramberger)
- 96** **Zaštita prirode:** Predstavljamo nove čuvare planinske prirode HPS-a
- 98** **Nova izdanja:** Ivana Eterović i Tina Ružić: Prvih 70 godina PD-a Opatija
- 99** **Vijesti:** Prva Mala planinarska škola PD-a Obzova, U Hrastovici godinu dana poslije, Natječaj za potporu obnovi, održavanju i izgradnji planinarskih objekata u 2022. godini
- 102** **Kalendar akcija**
- 103** **Planinarska enigmatika**

Golovrhe i okolica – biseri južnog Velebita

Greben Badanj – Mala Visočica, prisojna i lička padina, dolci, vode i putovi

dr. Raul Horvat, Zagreb

Dopustite li da vas markirani putovi dovedu, na primjer, do Šugarske dulibile, Stapa ili na Visočicu, moći ćete uživati u dobro poznatim prirodnim ljepotama. Ali pojedini dijelovi južnog Velebita kriju ljepote koje su daleko od svih pogleda, na skrovitim i zabačenim mjestima, daleko izvan markiranih putova, ljepote za koje ćete se morati potruditi da biste ih otkrili i uživali u njima.

Planinari koji se žure VPP-om od Visočice do Struga i ne slute da se s objiju strana te trase nalaze

prostori koji obiluju iznimnim ljepotama, gotovo bez premca na cijelom Velebitu. S desne se strane toga puta izdižu gorostasni vrhovi Ćelavac (1601 m) i Kozjak (1575 m), između kojih se ugnijezdila 700 m dugačka dolina Jelovac. U tom su području i tajanstvene kozjačke gričine, ali i slikovit dolac Plan, jedan od najnepristupačnijih većih dolaca na cijelom Velebitu. Ondje je i krševit greben s nekoliko istaknutih kukova između Ribničkih i Jelovačkih vrata, na koji se nastavljaju još vrletniji Istočni (1451 m) i Zapadni Golić (1422 m).

Golovrhe – središnji i najviši dio grebena

RAUL HORVAT

Golovrhe – kameniti dio grebena

Nažalost, rubni dijelovi toga prostora stradali su u stravičnom požaru 2003., kada je šušanj tjednima gorio, i kad su se duboke, šumovite vrtače pretvorile u udubljenja nalik mjesecčevim kraterima. Požar, koji je pokosio bukovu šumu na velikoj površini, oprljio je čak i predio blizu VPP-a u području Biljevina, na markiranoj stazi Stap – Veliko Rujno. Prvih godina nakon požara slika je bila apokaliptična, ali kad sam prije dvije godine ponovo prolazio tim dijelovima Velebita, utvrdio sam da se priroda polako ali sigurno obnavlja. Poneki planinar ili skupina planinara katkad se uputi u to područje, a i sâm sam više njih nagonvorio da se uspnu na vrh Kozjaka.

Lijevu stranu VPP-a od Visočice do Struga natkriljuje vršni greben s nizom vrhova, od Male Visočice (1545 m) pa sve do Badnja (1639 m). Taj se greben proteže u smjeru sjeverozapad – jugoistok, u duljini od oko 6 km. Krase ga, kao i područja oko njega, mnogi skriveni zakutci iskonske divljine. Središnji dio toga grebena zauzimaju Golovrhe, kamenito-travnati, goli hrbat dug oko 3 km, kojemu, po morfologiji i nenadmašnim vidicima koji se s njega pružaju, nema ravna na cijelom Velebitu.

I rubne su dijelove toga prostora prošlih godina i desetljeća snašle nedaće. Ali ne u vidu požara ili prijetećih minskih polja, već šumarije, koja je s ličke strane probila šumske ceste do slikovitih poljana, Male i Velike, nagrđujući time taj jedinstveni krajobraz.

U ovome prikazu opisat ću sve istaknute točke na tom šest kilometara dugom grebenu, s naglaskom na Golovrhama, kao najatraktivnijem dijelu. Potom ću na ličkoj padini toga grebena opisati sve dolce, vode, ali i stare putove koji, na svom putu prema moru, presijecaju greben (dva puta iz Počitelja) ili ga dotiču sa sjeverozapadne strane (put iz Čitluka). I na kraju nešto i za one planinare koji se žure VPP-om prema Strugama. Vrlo blizu VPP-a nalaze se dva izvora i jedna sniježnica te nekoliko slikovitih dolaca koji su većini planinara nepoznati. Opisat ću kako s trase VPP-a možete posjetiti ta mjesta a da opet stignete na odredište bez znatnjega gubitka vremena.

Popnete li se markiranim odvojkom na vrh Badnja i pokušate zatim nastaviti grebenom dalje prema sjeverozapadu, odnosno prema Golovrhama i Maloj Visočici – to neći ići! S te

Vrh Badnja s glavice visoke 1625 m

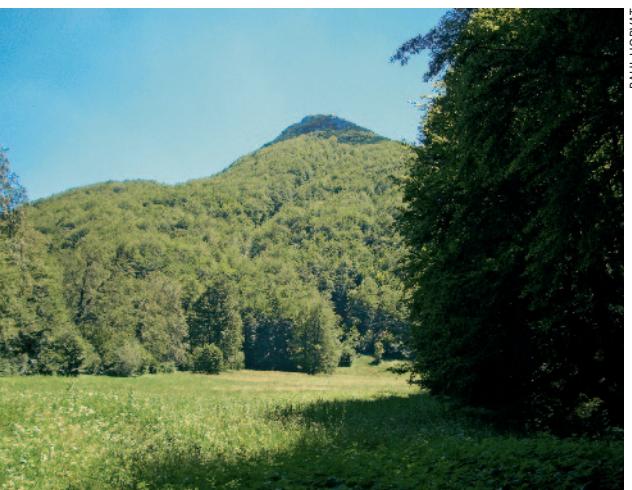
se strane vrh Badnja okomito ruši, pa se morate spustiti niže u šumu, dobrih stotinjak metara, zaobići taj rasjed, i krševitom se padinom na drugoj strani ispenjati na travnatu glavicu visoku 1625 m da biste ponovo bili na grebenu. Vidik s te glavice više je nego informativan: s jedne strane prvi put možete vidjeti kako vrh Badnja izgleda sa strane, iz profila, a s druge puca nesmetan vidik na Golovrhe i dalje sve do kraja grebena.

Duboko u šumi, između te glavice i vrha Badnja, nalazi se izvor žive vode nepoznat većini planinara. U vodiču dr. Josipa Poljaka iz 1929. piše da je prilaz do tog izvora nekoć bio i označen. Akademik Sergej Forenbacher u svojoj knjizi »Iz velebitskog dnevnika« opisuje događaj

iz prošlosti, kad ga je pastirica s kraja Javornika uputila kako da pronađe taj izvor. Nakon više od pola sata vratio se na početni položaj dehidriran i bijesan. Evo kako s markirane spojnice Javornik – Štirovačka kosa možete lako pogoditi do izvora: nekoliko minuta prije odvojka ulijeve na vrh, sa zaravanka u šumi (još su vidljivi ostaci kamenja složenih za vatru koje sam ja ostavio) gdje staza pravi zavoj udesno, treba poći uzbrdo prema Badnju, vododerinom do izvora.

Ako s travnate glavice visoke 1625 m nastavite grebenom, vidjet ćete da se on isprva malo spušta, a onda diže, sve do podnožja osamljenočunjastog vrha – Visibabe. S vrha Visibabe pažnju plijene vidici na Javornik i Višerujnu s jedne strane te na Šimurinovu luku u podnožju, s ličke strane. Zapadnu padinu Visibabe presijeca stari put iz Počitelja (o njemu više poslije), a iza njega se ispriječila vrtača Velika Čalekuša, tako da na tom mjestu moramo ponovno sći s grebena.

Uspon na onaj početni, jugoistočni dio Golovrha, možete poduzeti s ruba Čalekuše. Najbolje je prvo dohvatići glavicu koja se nalazi južno od glavnoga grebena pa se preko kamenite udoline prebaciti na nj. Kameni greben ovdje je dobro izražen i strmo odvaljen prema ličkoj strani. Na prisojnoj strani toga dijela grebena, točno na pola puta između grebena i VPP-a, nalaze se tri dolca koji dolaze pod imenom Škripovi. Dva od njih slikoviti su dolci duljine oko 200 m i vrijedni su posjeta.

Vrh Visibabe iz Šimurinove luke

Kako se približavate najvišem vrhu Golovrha (1584 m), greben sve više poprima zanimljive oblike, a kamen iznenada zamijeni trava. Dalje se greben sve više širi, pa je sve oko vas prepuno travnatih glavica, manjih skrovitih udolina, a ima i ponešto šume, uz poneki sipar. U tom je dijelu Golovrha vrlo zanimljivo istraživati greben i po širini. Na kraju Golovrha je posljednji, Smiljanica vrh (oko 1550 m), s kojega se možete spustiti na travnati prijevoj (1449 m) kojim prolazi Počiteljski put, i s druge strane ispenjati na Počiteljski vrh (1546 m). S Počiteljskog vrha dalje krenite dobro izraženim grebenom, uglavnom kroz nisku, kržljavu šumu i bez većih visinskih razlika, do vrha Male Visočice (1545 m).

Na prisojnoj strani toga dijela grebena nalazi se nekoliko vrlo zanimljivih i važnih detalja, od koji su neki čak vrlo blizu VPP-a. Vjerujem da rijetko koji planinar zna da se u Jančarici, kojom prolazi trasa VPP-a, nalazi velika sniježnica, a sigurno je još manje onih koji znaju gdje se točno nalazi. Ona je pastirima s obližnjeg Oglavinovca nekad bila jedini izvor vode, ali je nakon

Šimurinova luka s vrha Visibabe

RAUL HORVAT

Zora na Maloj Visočici -- vidik na strminu Pjesak

napuštanja tih prostora, s vremenom zaboravljenog. Sniježnica se nalazi podalje od markacije, u jugoistočnom, kamenitijem dijelu te ponikve. Strmom gudurom treba do njezina dna, gdje se nalazi sniježnica u kojoj nam je i usred ljeta gomila snijega nadohvat ruke.

RAUL HORVAT

Počiteljski vrh

Lazaruša – najveći dolac (u pozadini vrh Visibabe)

Na drugom kraju Jančarice, gdje trasa VPP-a ulazi u šumu u smjeru Rudina, desno od puta dva su dôćića – Dražice. Prvi je sasvim blizu VPP-a, a drugi je na jednoj stepenici iznad, udaljen kojih desetak minuta. Taj je gornji dôćić prekrasan, prošaran bujnom travom i oazama crnogorice.

Visoko gore, pod samim Počiteljskim vrhom, u njegovu zapadnu podnožju, nalazi se još jedan skrovit, travnati dôćić. Ipak, najvažniji je detalj na toj padini grebena nepresušan izvor u Selinama (Selištu), oko 100 m ispod VPP-a, u blizini Rudina, koji je bio važna točka na tzv. Čitlučkom putu (i o njemu poslije).

Sada ćemo opisati ličku padinu toga grebena, a počet ćemo opisima dvaju putova iz Počitelja. Početni dijelovi tih putova još se nalaze u »crvenome«, ali tijekom 2022. vjerojatno će

sva upozorenja biti uklonjena. Nakon ulaska u Razbojnu dragu, put iz Počitelja ubrzo se račva. Lijevi, istočni krak, počinje kao širok kolni put (građen 1938.), koji nakon tristotinjak metara prelazi preko Razbojne drage, prolazi zapadnim podnožjem Plavog vrha i ulazi u Malu Poljanu. Oko 200 metara dalje put prolazi pored malog izvora, sijeće šumsku cestu zapadno od Velike poljane te se rubom Duboke doline penje do sklopa gorskih livada i dolaca Lazaruša. Od središnjega dijela Lazaruše, preko osamljenog Magarečaka, put se spušta do potočića u Šimurinovoј luci, penje se zatim na travnati prijevoj u zapadnom podnožju Visibabe, a potom se, prošavši pored ostataka nekadašnjih položaja HV-a i jame Golubnjače, spušta u Javornik. Taj je put opisao Perica Korica u članku »Na putu za

Izvor u Selinama

Magarečak

Počiteljski vrh na Velebitu» (HP, 5-6/1980.). Na mjestu gdje put traverzira Razbojnu dragu vide se ostaci srušenog mosta. Zanimljivo, Korica u svom članku ne spominje taj most, tako da nije jasno je li te 1980. već bio srušen ili nije.

Gorski sklop Lazaruša sastoji se od dviju livada, manje i veće, a preko potonje prolazi put. Oko 200 metara zapadno od veće livade nalazi se oveći dolac, promjera 200 metara, tanjurastog oblika. Nekih 250 metara sjeverozapadno od njega nalazi se, duboko skriven u šumi, još jedan, i to minijaturan travnati dōći. U Lazaruši, u šumi, oko 60 metara istočno od puta, nalazi se izvor žive vode koji, iako nije izdašan, rijetko kad presuši. Ljudski tragovi na Lazaruši nisu vidljivi.

Odanle možete pokušati dohvatići, trasom u smjeru jugoistoka, kroz šumu, bez vidljivog puta, još jedan izvor, onaj koji se nalazi oko 300 metara južno od dolca Šrapnjače. Jednog vrelog ljeta, spustivši se s travnatoga Golića (1528 m), prvi put sam došao do toga izvora. Iako sam ponio prilično vode i kretao se pretežito šumskim hladom, oko podneva je dehidracija počela uzimati danak. Razočarano sam gledao u mokru zemlju na mjestu izvora na čiju sam vodu računao. Činilo se da je glavni izvor nekih dan-dva prije presušio. U vrletima Velebita, iz kojih se nije tako lako izvući, našao sam se u vrlo nezgodnom položaju. Ali taj izvor ima razgranatu žilu, tako da sam 70 metara dalje od glavnog izvora našao dvije jamice u zemlji, pune bistro i čiste vode. Zagnjurio sam glavu u jednu od njih – i to je bio

spas! Na toj se trasi, između tih dvaju izvora, u šumi nalazi još jedan neucrtan izvor žive vode.

Oko 600 m od izvora, u blizini Šrapnjače, u smjeru jugoistoka, dolazi se do velikoga i dubokoga tanjurastog dolca koji je ucrtan u sve karte, ali bez imena. Nazvao sam ga Veliki dolac. Iz njega možete sjeverno poduzeti uspon na travnatu glavicu Crnog vrha, ali s nje je vidik ipak ograničen samo prema Badnju. Dalje na sjever može se ravnim, šumovitim grebenom produžiti do gotovo jednako visokog Lisca (1450 m). Na tom se grebenu nalazi jedan neucrtan izvor žive vode. Sve donde teren je pristupačan, ali ako se pokušate s vrha Lisca spustiti u Liku, pred vama će se ispriječiti jedan od najvrletnijih terena na Velebitu. Naime, s Lisca se morate strmoglavitи divljom Grubića dolinom sve do istoimenoga travnatog dolca u podnožju Crvenih pločica, više-kilometarskoga kamenog zida koji prijeći silazak s Velebita. Na tom je potezu sve puno nepoznatih jama i provalija, to je teren samo za najiskusnije planinare. Samo sam jednom onuda prošao, ali valjalo bi se vratiti radi pomnijeg istraživanja.

Ako pak iz Velikoga dolca krenete na jug, vrlo ćete brzo šumovitim terenom doći do Rošovih poljana. Tri su poljane, a najveća i najmanja gotovo su spojene. Najslikovitija je treća, koja se nalazi stepenicu iznad, u samom sjevernom podnožju Badnja. U čitavom području nema ljudskih tragova.

Put iz Počitelja presijeca potok u Šimurinovoј luci, oko 300 metara istočno od središnje ledine.

RAUL HORVAT

Šrapnjača

Počiteljski put

Srušeni most preko Razbojne drage

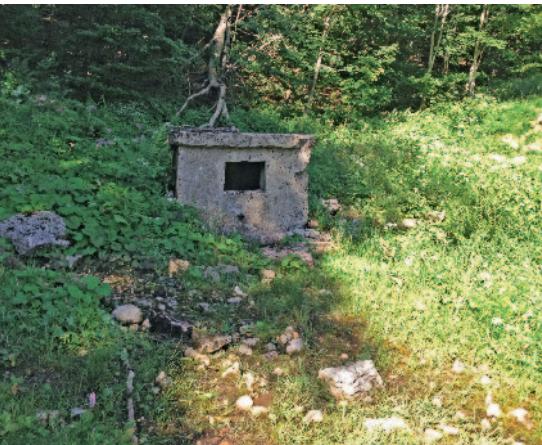
Od toga je mjesto 300 metara istočno izvor potoka koji se smjestio u zapadnom podnožju Golića. Na pola puta do izvora, unutar samoga korita, napravljena je kaptaža i zidani bunar, koji još uvijek odolijeva zubu vremena. Šimurinov potok, koji teče na visini od 1400 metara, ujedno je i najviši stalni potok na Velebitu.

Oglavinovac s Golovrha

RAUL HORVAT
Od račvišta u Razbojnoj dragi desni krak puta poznat je pod imenom Počiteljski put. Put se strmo uspinje do izvora Male vodice, a nakon pola sata presijeca šumsku cestu kod odvojka za Malu poljanu. Zatim se još strmije uspinje do dolca Velike vodice, a potom do prije spomenutoga travnatog prijevoja između Golovrha i Počiteljskog vrha, nakon čega se u dugačkim zavojima postupno spušta u Oglavinovac. Put ulazi u Oglavinovac 50 metara jugoistočno od razvalina stana pastira iz Kruševa, preko kojih danas prelazi VPP. Niži dijelovi puta oko Male vodice još su uvijek u »crvenome«.

Davne 1986. moj bratić Damir Horvat - Surla i ja istraživali smo predio oko Kozjaka, Plana i Golića. Surla je u mladosti bio poznati speleolog, a poslije je bio zapažen po dokumentarnim filmovima o Velebitu na HRT-u. Taj smo se dan trebali vratiti u civilizaciju i s juga smo tog jutra kročili na Oglavinovac. Iako je bilo kasno ljeto, magla je bila kao u hororu, i nije se vidio ni prst pred nosom. Iz smjera stana čuli su se glasovi

»Bunker« u Velikoj vodici

ljudi i lavež pasa. Pogled se otvorio tek desetak metara od stana. Ali naši su domaćini bili brži, čuli su nas i već se postrojili u »odbor za doček«. U vrsti ispred stana stoje muž, žena i kći. Čovjek u ruci drži punu bocu rakije, žena oveći lončić, a kći se samo zagonetno smješka. I prije negoli smo jedni drugima uspjeli reći »dobar dan«, rakija se već točila. U toj je prilici Surla bio malo suzdržaniji od mene pa je popio malo manje. Kada smo se nakon toga susreta preko Velike i Male vodice Počiteljskim putom »otkotrljali« do Počitelja, u mojoj memoriji praktički nije ostao zabilježen nijedan detalj s toga puta.

Gotovo trideset godina nakon tog susreta na Oglavinovcu, ponovno stojim u Velikoj vodici. Znam da sam davno prošao tim dolcem, ali ne osjećam nikakav »*deja vu*«. Bilo je to u vrijeme kad je cijeli Počiteljski put bio još u »crvenome«. Nisam se usudio prolaziti njime pa sam donde došao bespućem, preko Počiteljskog vrha. Stojim pored dvaju izvora žive vode, a na drugom kraju dolca gledam u objekt koji bih najplastičnije opisao kao – neprijateljski bunker. Kolebam se minutudvije, a onda odlučnim korakom prijeđem preko dolca, pridem objektu, gurnem glavu u »otvor puškarnice« i pogledam dolje. Kad ono, dolje se zrcali nekoliko kubika bistre vode. Aha, ipak nije bunker nego – bunar! Tek sam tada osjetio snažan »*deja vu*«. I danas, kad se toga sjetim, smijem se svojoj pogrešnoj percepciji, koja je bila aktivirana onim davnim susretom na Oglavinovcu.

Ako se s vrha Male Visočice spuštate bespućem na ličku stranu, prema dolcu Ivankovcu (ne

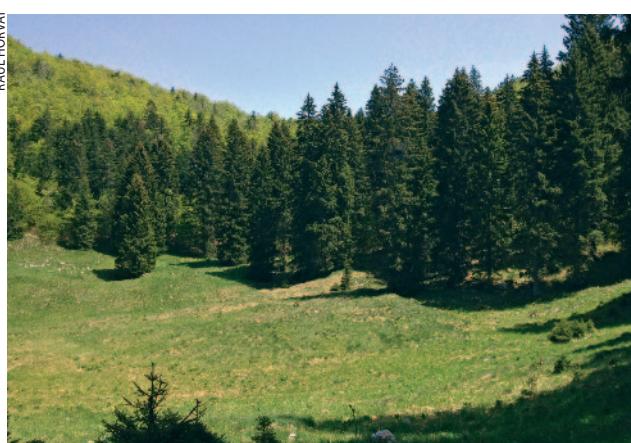
RAUL HORVAT
RAUL HORVAT

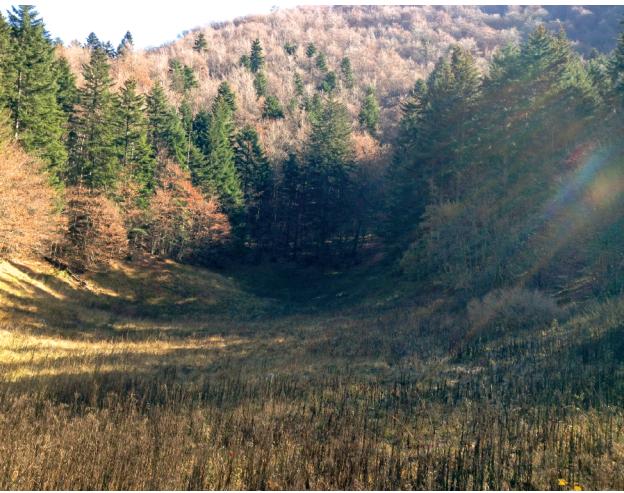
Sjeverna strana Visočice s Crnog vrha (1269 m)

zamijenite taj dolac s istoimenim dolcem sjeverno od Ribničkih vrata!), može vam se dogoditi da naletite na veliku sniježnicu u šumi, koja je i usred ljeta puna snijega. Nažalost, zbog nekog razloga, fotografija te sniježnice ispala je zamučena, tako da je nisam mogao ponuditi uredništvu. Takva su mi otkrića najdraža jer predstavljaju pravi nepoznati Velebit. Doduše, prof. Dragutin Franić u prastarom putopisu »Uzlaz na velebitsku Visočicu (1619 m.)« u HP-u 5/1898. spomini Crnu sniježnicu negdje pod drugim vrhom Visočice, ali to najvjerojatnije nije ista sniježnica. Ako se s padine na kojoj se nalazi ova sniježnica spustite na zaravan u šumi gdje se nalazi veliko kaljužište, onda se nalazite samo oko 300 metara sjeveroistočno od dolca. Imao sam sreću što sam u Ivankovac ušao netom nakon podizanja jutarnje magle, tako da sam mogao napraviti dobru

RAUL HORVAT

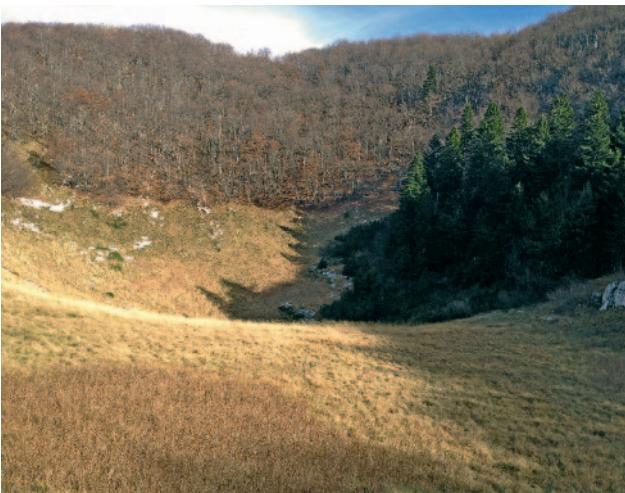

Veliki Smrčevac

Jankov dolac

RAUL HORVAT

Medvjed dolac

zamijenite ga s prije spominjanim Crnim vrhom iznad Velikog dolca!). Neka vas ne zavara to što je na svim kartama taj vrh prikazan kao da ga prekriva šuma, on ima kamenitu glavicu koja strši iznad šumskog pokrivača i pruža širok vidik. Želite li vidjeti kako iz neposredne blizine izgleda sjeverna strana Visočice, onda se morate popeti na taj vrh. Sličan vidik, ali ipak s veće udaljenosti, pruža se i s Velikog Orljaka (1322 m).

Iako Gojtan ne opisuje točnu trasu togodvojka do vrha Visočice, potpuno je jasno da je put išao preko Smrčeve doline i Dolca (dr. Ante Rukavina preimenovao ga je poslije u Medvjedi dolac), pa onda vrlećim istočnim obronkom na vrh. Naime, u to vrijeme nije bilo doma na Visočici, a ni one kratice od Ivina vrela. U dnu duboke, šumovite vrtače smjestila se prelijepa Smrčeva dolina. Meni je ta dolina najljepša od svih koje su obuhvaćene ovim prikazom. A Medvjedi dolac samo jedna velika i duboka kamenita vrtača dijeli od markacije koja se spušta od Ivina vrela.

A sad malo anegdota o medvjedima. U članku »Iskre u dječačkim plavim i crnim očima« (HP, 1-2/1981.) Rukavina objašnjava kako je Medvjedi dolac dobio ime. Naime, nekoliko je godina prije Perica Korica na obližnjem Šiljku imao bliski susret s medvjedicom i njenim mladuncem. Toliko se uplašio da ih nije uspio snimiti, već je glavom bez obzira pobjegao u dom na Visočici. A evo i mog doprinosa anegdotama o medvjedima u tom kraju.

Iako sam na Velebitu imao mnogo susreta s medvjedima, u različitim okolnostima, uvijek kad se sjetim susreta prije desetak godina, ponovo mi se sledi krv u žilama. Kod obližnjeg izvora u Selinama više puta sam kampirao jer je taj izvor idealna ishodišna točka za istraživanje toga dijela Velebita. Spavam u šatoru oko 100 metara od izvora, topla noć, jak vjetar vani. Pred zoru se dublje uvučem u vreću za spavanje jer je malo zahladilo. Ubrzo potom nezamislivo jaka rika prene me iza sna, tako da sam se doslovce zajedno s vrećom odlijepio od poda. Da se izvučem iz vreće i obujem cipele – nema vremena. U vreći se pridignem u sjedeći položaj, velik nož (jedino oružje koje nosim) u desnu ruku, svjetiljka u lijevu ruku, kojom iz unutrašnjosti šatora posvijetlim prema van. Ni pet metara od šatora, jasno se ocrtavaju konture golemog medvjeda, koji tako urla da sam mislio da će mi bubenjići popucati. Na njegovo urlikanje uzvratim svojim, on još jače, ja još jače. Nakon pet minuta natezanja zavlada grobna tišina. A onda je minutu poslije medvjed ispucao sav zvukovni repertoar koji posjeduje: počeo je frktati, cviliti, stenjati, pištati, štektati, brundati, zavijati. To je trajalo sljedećih pet

minuta. Strava! Nakon toga kao da je intenzitet malo popustio. Udaljavao se. Još sam sljedećih četvrt sata osluškivao njegovo ljutito glasanje, koje je postajalo sve tiše, sve dok ga naponsljetu nije progutala daljina. Kažu da se medvjed uznemiri kad osjeti čovjeka, a ne može ga vidjeti. Evo toliko o medvjedima u tom dijelu planine!

Još samo mali komentar o ucrtanosti opisanih voda u zemljovide. Nepresušni izvor na Selinama, poznat od davnina, nije ucrtan ni u jedan zemljovid. S druge strane, sve karte forsiraju izvor u Rudinama, pored brvnare, koji tko zna otkad nije više aktivran. Isto tako, na izlazu iz Rudina, u smjeru Jančarice, uz VPP desno, velika je ruja koja nije nigdje označena. Izvor ucrtan oko 350 metara istočno od Velike poljane dvaput sam tražio, ali na tom mjestu nisam našao nikakvu vodu. A nekoliko neucrtanih izvora žive vode koje sam opisao – nepoznati su Velebit.

I nakraju, da osokolim planinare za posjet tim prostorima, istaknut ću da iako prilaz tim predjelima nije lak, oni ipak nisu onaj najnepriступačniji Velebit. Iznimka je silaz s vrha Lisca prema Lici. Otkrijte ljepote toga dijela Velebita i uživajte u njima!

Pogled na Golovrhe i nastavak grebena s kote 1625 m

RAUL HORVAT

Crnopac, nikad kraja

Željko Brdal, Zagreb

Konačno, nakon 15 mjeseci apstinencije od Hrvatske planinarske obilaznice, nalazim se na Crnopcu. Tim izletom zaključujem dugotrajno sanjarenje o tom velebitskom vrhu.

Ovdje sam zahvaljujući trojici planinarskih mušketира: Davoru, Damiru i Mladenu. Odlična smo ekipa. Njih se trojica izvrsno nadopunjavaju, surađuju i izmjenjuju u vođenju i osiguravanju mene – »slijepog putnika«. Nije to nimalo jednostavno na izletu od desetak sati hoda zahtjevnim terenom.

Iz Zagreba smo krenuli ranom zorom, autocestom, praćeni magluštinom. S autoceste silazimo tik prije tunela Svetog Roka. Po lokalnoj cesti žurimo u Gračac, a potom u tren oka stižemo do makadamskog odvojka koji nas vodi prema planinarskom skloništu Crnopac. Početna je točka našeg izleta deveti kilometar ceste od Gračaca preko Prezida za Obrovac. Navodno je iza odredišta tunel dug 160 metara. Iskreno, nisam ga vidio.

Parkiramo, nigdje nikoga, iz toplog auta izlazimo na prohладan planinski zrak. Najviši član

predlaže zadarske orgulje i šum valova, ali džaba, ekipa bira zvuk gojzerica i štapova. Pogled na sat, sad je osam i počinjemo s usponom. Pogled na planinarski vremenik kaže da bismo do vrha trebali doći za dva i pol sata. I to je to, idemo. Dado uzima vodički štap u lijevu ruku, ja sam se uštekao. Već je na prvom koraku rekao da će to biti strma staza!

Uz ostatke suhozida stižemo do »bunara« koji je u prošlosti služio za napajanje stoke. Zastajemo i izvodimo brzopotezni polustriptiz te nastavljamo stazom koja skreće uljevo kroz šumu bukve i do račvanja. Staza ravno vodi južnom padinom na vrh, a staza lijevo prema planinarskom skloništu Crnopac. Idemo, naravno, onom koja vodi na vrh. Staza je strma, šumska, prepuna grana, stijena i kamenja. Napredujemo bez teškoća, ali da je strmo, strmo je. I sve je zahtjevnije. I stjenovitije... I dalje smo u šumi. Prolazimo pored povećeg otvora u stijenama, koji je ekipa opisala kao pravokutnu rupetinu promjera nekoliko metara, nalik ulazu u zatvorsku samicu. Prekorači deblo, digni više desno, pazi, procjep, čuvaj glavu,

S uspona na Veliki Crnopac

DAMIR CAZIN

Uspon po kršu Crnopca

udi lagano u usjek, pazi, trnje, sad visoko gore i odmah u mjestu prema meni, pazi, veliki kamen pored desne noge, pauza, pazi, glondica/glondža/glonđetina, prekorači lijevom nogom, lijevo nogu, preko starog suhozida, sad visoko gore, ne lijevom, idi desnom nogom, imaš uporište više gore, ja će te povući, pazi desno, kod koljena strši stijena... Na toj stazi nema čega nema, svaki je korak veća nadmorska visina! Nastavljamo kroz bukovu šumu te stižemo na dionicu nalik na građenu kamenu stazu po kojoj vode planinarske markacije.

Vijugajući između ostataka suhozida izbijamo na, ajmo reći, travnat dio staze, koji je prekriven klekovinom, s mnoštvom stijena i kamenja, tako da pridjev travnat istodobno vrijedi i ne vrijedi.

Ondje smo zastali, odmarali se, uživali u vidi- cima sve do mora, mirisima trava, velebitskom zraku i pitali se kako je po mraku. A tada je najiskusniji objavio: »Ovo su Veselinovića stanovi.« I zaista, pristižemo do ruševina nekadašnjih pastirskih nastambi građenih tehnikom suhozida. Zbog ostataka limenoga krova, složili smo se da su ih Veselinovići tijekom prošlog stoljeća koristili kao pastirske ljetne stanove, uz koje su još vidljivi ostaci suhozida i torova za stoku. Razgovaramo o tome kako je bilo tada ondje boraviti i živjeti.

Nastavljamo strmo, po klekovini. Izbijamo na velebitsku kršku vrlet. Uh, to je »umri muški! Put nas vodi oštro uzbrdo kamenitim, za hodanje krajnje napornim terenom. Srećom, prohладno je; još da je sunčano, bio bi to pakao u pravoj pravcatoj kamenoj pustinji.

Odjednom uzvik. »Pogledajte!« kaže Mladen. Na obližnjem se brdu ukazalo šest divokoz, lagano, s noge na nogu, taman da ih se lijepo vidi, i nestadoše iza vrha.

Teren je veoma zahtjevan jer je oblikovan otapanjem i raspadanjem vapnenca. Krećemo se strmo uzbrdo tehnikom na ruku, po većim ili manjim stijenama te kotrljajućem i klackajućem kamenju. Idealno je to mjesto za koncert benda Rolling Stones. No evo jedne glazbene »domaćice«: kamen, krš, stijena, tu i tamo klekovina!

Gore, samo gore, idemo uzbrdo. Odmor. Slijedi vrlo strmo spuštanje, gotovo okomito dolje u dubok dolac strmih strana. Uh, to spuštanje ni u šta, u prazno, srećom iskustvo spuštanja na trenje, želja, dobre gojzerice, kondicija i bratska ruka omogućuju da svladam i taj izazov. I evo nas na dnu!

Dok smo se odmarali na dnu ponikve, sustigla nas je četveročlana ekipa HPD-a Mosor iz Splita. Ponovno krećemo gore, prema vrhu, moramo se

Četvorka na vrhu Crnopca

najprije ispenjati iz vrtače. Uključujemo pogon na najjače. Stavljam kacigu na glavu kako ne bih radio markacije po stijenama. Svega ima, strmo je, na nekim mjestima penjem se i rukama i nogama, i evo nas na križanju, naša se staza spaja sa stazom koja vodi od planinarskog skloništa Crnopac.

Ekipa čita: »Vrh Crnopac 10 minuta«. Blizu smo, još malo. Krećemo se po uskom, kamenom grebenu, završni je uspon vrlo oštar. Vjetar puše, ekipa me usmjerava, osigurava, drži, gura i pazi. Pred nama je još četveronožno pentranje po samom grebenu, nalik na puzanje po sljemenu krova. Na vrh Crnopca stižemo u podne. Meni je to 134. vrh HPO-a, ponosan sam na ovaj uspon.

Vidik s vrha otvoren je na sve strane, a prizori su neopisivi. Crnopac je jedan od najljepših vidi-kovaca na Velebitu. Fotografiramo se s ekipom iz Splita te se sklanjamo od udara vjetra u zavjetrinu na GT PIŠ (Gastrotočku »Pivo i špek«). Ukratko, guštamo i odmaramo se, obasjani obnovljivim izvorom energije.

Vrijeme je za silazak. Evo nas ponovno na golom, kamenom grebenu, krećemo se uz mnogo opreza. Slušam upute, ekipa pazi na me sa svih strana, krećemo se četveronoške. Dečki me bodre riječima: »Željac, zažmiri, bolje da ne vidiš gdje

si!« U tom tonu ostavljamo greben iza sebe. Slijedi spuštanje niza stijene, otpenjavanje uz upute kuda i koliko nogom, kamo s rukom, tu se primi, ovdje dalje možeš uza stijenu, ne gledaj dolje, rukama, nogama i Zubima za zrak... silazak nije lak, ali ide. Za uspon i silazak obećao sam dečkima sok od hmelja kad uđemo u auto. I evo nas na račvanju »10 minuta«. Opet jedan dio otpenjavamo držeći se za stijene. Na dnu smo one vrtače/ponikve/ dolca, odmaramo se prije nego što započnemo uspon iz nje uza stjenovitu strminu. Tijekom tog uspona uspio sam valjda po 4444. put ubaciti štap u jednu od milijun vapnenačkih pukotina. Zadirkuju me da uistinu znam savršeno pogađati rupe u kamenu.

Napokon, iskobeljali smo se i evo nas na zaravni, a vjetar brije. Čist, bistar zrak omogućuje izvanredne vidike, sve do otoka i mora. Postaje hladnije, oblačimo komplet prsluk + traka + rukavice.

Susrećemo vedru planinarku sa psom. Uskoro će biti 16 sati i spustit će se mrak. »Ništa se ne brinite«, kaže ona, »imam naglavnu svjetiljku!« Ubrzo nas mimoilazi planinar partner... sretno svima trima! Mi idemo dalje, dolje. Kod Veselinovića stanova priuštili smo sebi duži odmor, za mozak, dušu i tijelo cijelo!

Ekipa uživa u vidicima koji sežu sve do Jadrana. Dalmacija u oku, a pod nogama krško carstvo kamena i stijena. Zapažamo da je taj dio staze nekad bio podzidan. Dok hodamo, pod nama sviraju Rolling Stonesi. Uživamo u kiparskom ateljeu prirode, prepunom kamenih skulptura nastalih dugogodišnjim utjecajem vode, snijega, leda i sunca. Izmjenjuju se gljive, kugle, sjećiva, čekići, mašne i još štošta. Evo nas kod one rupetine u stijenama, markacije su dobre, spuštamo se, no zaista sam umoran. Glonda svih visina i dubina beskonačno je mnogo i silazak je nalik nekom nastavku »Indiana Jonesa«.

I opa, evo nas na račvanju! Spuštamo se još malo stazom i ubrzo smo kod auta. Sada je 17:44. Sretni smo i zadovoljni. Ovo se ne može platiti, ovo je trebalo doživjeti. U povratku svraćamo u Gospić. Put do Zagreba uz tempomat i sigurnu vožnju proletio je samo tako. Da je na izletu bilo lako – nije, ali svi smo se sretni i zadovoljni vratili, ispunjeni dojmovima koji ne blijede.

Opatijska planinarska obilaznica u jednom danu

Hrvoje Tržić, Našice

Učestim proputovanjima između Gorskoga kotara i Istre znali smo se zadržati na Kvarneru diveći se *veloj* Učki, koju smo nekoliko puta posjetili. Uživajući u vidicima koje pruža Kvarnerski zaljev, znali smo uživati u izmjeđivanju morskih i planinskih pejzaža.

Jedan se biser posebno ističe u podnožju Učke, a to je predivan grad Opatija. Izvorište hrvatskog turizma, poput mirne kvarnerske luke zakriljen je Učkom i njenim vrhovima, a u daljini mu leđa čuvaju Grobničke Alpe. Na tim našim planiranim istraživanjima Gorskoga kotara, Istre i Kvarnera znali smo prolaziti kroz Opatiju, u koju sam se zaljubio na prvi pogled. Znao sam da će joj se vraćati više puta.

Učka iznad mora magle

Gledati opatijsku rivijeru i zaljev s visina užitak je za dušu, pa smo već neko vrijeme planirali kako to ostvariti i pritom što duže uživati. Prijatelj nam je otkrio Opatijsku planinarsku obilaznicu i – to je bilo to. Sinula nam je ideja da bismo je mogli obići u jednom danu. Povezali smo se s domaćim planinarima iz PD-a Opatija, dogovorili se o primopredaji dnevnika, spremili se i krenuli na put.

Opatijska planinarska obilaznica (OPO) impresivna je kružna obilaznica koja se proteže duž cijele Učke u dužini od 45 kilometara i obuhvaća poznate i manje poznate vrhove. Utemeljena je 2014. i većina planinara prijeđe je za dva, a neki i za tri dana. Malo je onih koji

TOMISLAV MARKOVIĆ

HRVOJE TRŽIĆ

Ranojutarnji polazak

je prijeđu u jednom danu, što je poseban izazov. Imena uspješnih obilaznika završe na popisu u planinarskom domu na Poklonu. Odlučili smo je prijeći za manje od 24 sata, ne da bismo se natjecali s drugima, već da provjerimo vlastite granice. Iz iskustava malobrojnih kojima je to uspjelo prije nas moglo se zaključiti da je to vrlo zahtjevno, i fizički i psihički, jer je potrebna visoka razina spremnosti i izdržljivosti.

Učku krase velike raznolikosti jer se treba popeti od morske razine, iz Opatije, do Vojaka, na 1400 metara. Put vodi brojnim planinskim terenima koji u unutrašnjosti kriju snijeg gotovo do kasnog proljeća, a na obali od topline znoj oblijeva čelo, dok sunce »tuče« ponad vas. Ima ondje svega, vrhova, lijepih vidikovaca, makadama, ceste, ugaženih planinarskih putova i stjenovitih

amfiteatara u unutrašnjosti Učke, okovanih snijegom i ledom, ponora, jama i slapova. To je veliko bogatstvo OPO-a i sve su to s velikom ljubavlju vrijedni članovi opatijskoga planinarskog društva povezali u jednu osebujnu cjelinu i predivnu priču.

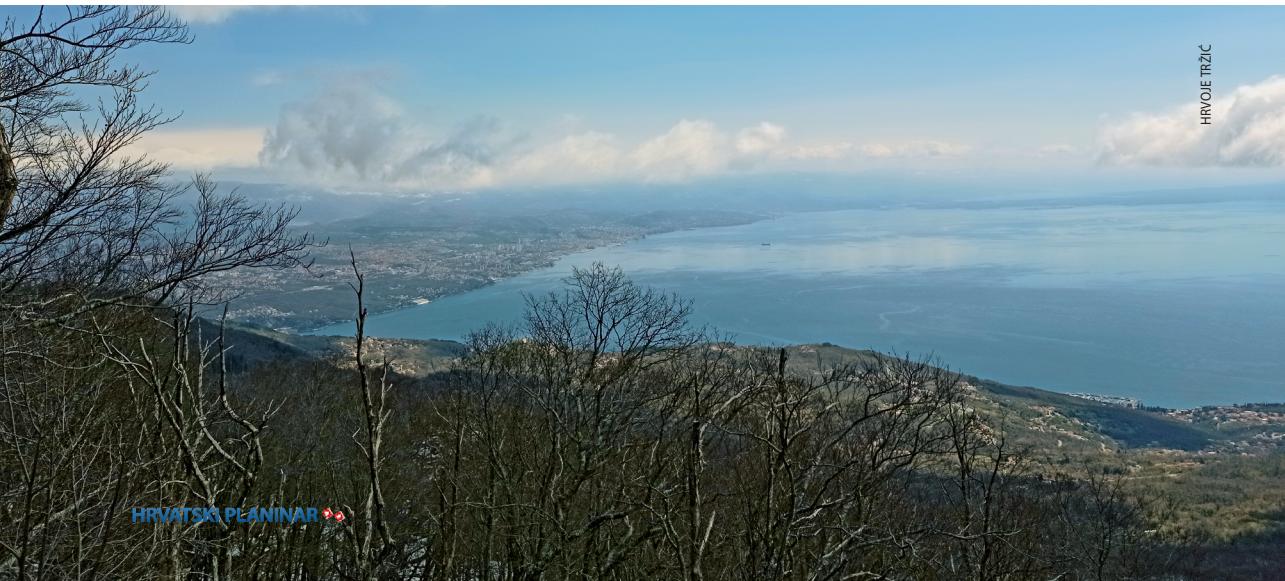
Bili smo spremni za sve što nas je očekivalo te s nestrpljenjem i oduševljenjem čekali ljubaznu Silviju iz PD-a Opatija, koja nas je dočekala, predala nam dnevnike i usput dala neke savjete. Premda vremenska prognoza za sutradan nije bila obećavajuća, Silvija nas nije željela obeshrabriti. Prateći prognozu prethodnih dana, znali smo da moramo biti spremni za sve uvjete. Vremena za odmor nismo imali puno, a u noći uoči polaska osjećali smo posebno uzbuđenje.

Za dnevnik OPO-a mogu slobodno reći da je školski primjer kako treba izgledati dnevnik planinarske obilaznice. Bogat je svim mogućim podacima i vodičem te iscrpnim opisima onoga što svaki planinar treba znati prije nego što se uputi u bespuća i njedra Učke. Bravo za članove PD-a Opatija!

Poslijepodne smo otišli na Knezgrad, lijep vrh i točku HPO-a. Nakon smještaja u Ičićima i večere, u mislima smo sređivali logistiku i dogovarali posljednje pojedinosti. Razmatrali smo nepredviđene neprilike koje bi nas mogle snaći. No, bili smo odlučni u svom naumu.

Došao je taj dan. Jutro je, pet sati, Opatija spava. Od mraka ne prepoznajemo ni pučinu ni obzor. U tišini odlazimo na mjesto samo dva

Vidik s Brložnika prema Opatiji i Kvarnerskom zaljevu

HRVOJE TRŽIĆ

kilometra udaljeno od središta Opatije i polazne točke, i na mjestu gdje se ne plaća parkiranje ostavljamo automobil. Krenuli smo u šest ujutro i najprije hodali dva kilometra do početka staze, a zatim nastavili predivnim usponom kroz park šumu. Uzbudili smo se čim smo ugledali prvu kontrolnu točku. Iza nas se budio dan i oduševio nas plavetnilom, obasjanim prvim jutarnjim suncem. Jutro je bilo predivno. Lijepo se video snijeg koji je pokrivaо vrhove Grobničkih Alpa.

Ruksaci su bili teški, znoj se nazirao na našim čelima, ali i znali smo da neće biti jednostavno. Skidamo višak odjeće jer se sunce danas ne šali. Znali smo da će nam zimska odjeća vrlo brzo trebati. Učka ima pojas primorske i kontinentalne klime i tu uvijek možete očekivati vremenska iznenađenja.

Krećemo se u smjeru obrnutom od kazaljke na satu, kako je i predviđeno obilaznicom. Najteži su nas usponi očekivali u početku, pa smo većinu snage usmjerili prema prvom poluvremenu planinarske utakmice. Prelazimo tunel i cestu, a u daljini gledamo crkvu i mjesto Veprinac. Oko Opatije kriju se pitoreskna sela i zaselci, koji nemaju puno stalnih mještana. Utiskujemo drugi žig, koji se nalazi na crkvi sv. Marka u Veprincu. S toga se mjesta pruža uistinu dojmljiv vidik na Opatiju. Znali smo da nas, kako se budemo penjali i odmicali od Opatije, na mnogim točkama očekuju prelijepi vidici. Htjeli smo to doživjeti u jednom danu, kako ne bismo prekidali svoj san. Uspinjemo se prema trećoj točki svojega puta, a to je vrh Orjak. Prolazimo kroz zaselke, još malo cestom, te konačno dolazimo do križanja putova, gdje ulazimo u šumu i carstvo planine. Na križanje prema vrhu Majkovcu, koji je također točka OPO-a, još ćemo se vratiti.

Tek u višim planinskim predjelima vidimo da neće baš sve ići glatko. Dijelovi puta prema Orjaku vrlo su strmi. Ne bi to bilo tako teško da je do njih stiglo sunce, zaledjeni su. Penjali smo se i silazili vrlo pozorno. Iznenadio nas je nemali broj divljih svinja, koje su znatiželjno provirivale i pobjegle iz grmlja pred nama. Navikli smo se na susrete s njima u slavonskom gorju, pa su nam poput domaćih životinja, ali uvijek treba biti na oprezu.

Spuštamo se na raskrižje prema Majkovcu i nakon kratkog uspona evo nas na vrhu, četvrtoj

HRVOJE TRZIĆ

Srce Učke i snježno-stjenovite Orlove stijene

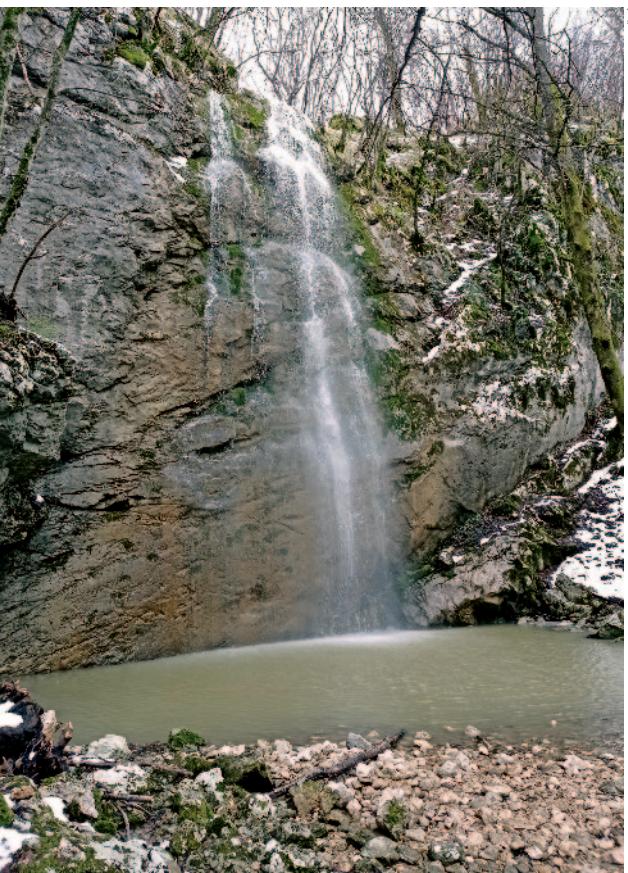
točki OPO-a. Zadržavamo se kako bismo uživali u sunčanoj strani Kvarnera i laganoj okrjepi. Dan odmiče dok grabimo krupnim planinarskim koracima prema cilju, koji je još daleko. No, s druge strane planine vidimo Vojak, najviši vrh Učke, kako nam pozira poput diva koji je tako blizu, a još uvijek daleko. Baš preko sedam brda i planina, kao u priči!

Kročimo netaknutim šumskim prostranstvima Učke, koja je još na granici zime jer se proljeće tek pomalo budi. Nismo daleko ni od Zvončeva vrha, sljedeće točke. Na visini smo od gotovo tisuću metara. I tako gore pa dolje, bili smo već daleko od mora i u mislima na njedra i srce Učke. Prednost je obilaznica što možete podijeliti izlet na manje dijelove te se metar po metar približavati cilju.

Malo po grebenu, malo po šumskoj cesti i uslijedio je Zvončev vrh. Završni uspon vodi nas po razbacanom kamenju. Snijeg se još malo zadržao i postaje hladnije, pa je svatko u svojim mislima. Sa Zvončeva vrha poduzimamo kratak spust, pa uspon na Budišinac, šestu točku. Mozaik se postupno slaže. Vrijeme nas prati u stopu, sa satnicom stojimo odlično, a i s umorom.

Budišinac je također stjenovit šumski vrh bez vidika. Do sedme točke nije teško doći, to je lovačka točka »Brdo«. Veći dio puta vodi šumskom cestom i gotovo jednakom nadmorskom visinom.

Slijede najljepši dijelovi OPO-a i gotovo zimski uvjeti. Najprije vrh Brložnik, pa Orlove stijene. Vidik s Brložnika ostavlja nas bez daha,

Slap Banina

a zima ovdje još uvijek kraljuje. Vrlo smo oprezni na spustu prema Orlovim stijenama i držimo se sajle koja je postavljena zbog strmine. Spuštamo se polako prema njima, prekrivene su snijegom. Uživamo u posebnoj nježnosti planine, sretni, jer smo rijetki u tom prekrasnom danu ovdje i jer nas je planina prigrlila. Iskazujemo strahopostovanje prema veličanstvenim djelima prirode i planine. Oko nas su jame, škape, ulazi i tornjevi, kao da smo u nekom drugom, divljem Učkinom ruhu. Hladno je, nalazimo tragove životinja koje ovuda prolaze, i medvjedi se ovdje znaju skriti, pa smo vrlo oprezni. U daljinici vlada neka tišina i sklad koji ispisuju smrznute grane krošnji ove dirljive planine.

Još pod dojmom Orlovih stijena, penjemo se prema Crkvenom vrhu. Činio se tako blizu, ali kao da bježi od nas. Nikako doći do njega! Vidi se visok toranj na vrhu, koji strši iznad šume. Završnim usponom i uz puhanje grabimo

prema vrhu. Vrijeme se mijenja i iznad vrha Učke igraju se oblaci. Nije još ni 15 sati, dakle imamo dovoljno vremena. Znamo da je pred nama planinarski dom Poklon, koji nažalost nije otvoren, ali raduje nas činjenica da ćemo ondje sjesti kao ljudi i gostiti se objedom te se malo duže odmoriti. Brzo smo se spustili do Poklona, ali vrlo nam je hladno i zadržavamo se samo pola sata.

Slijedi uspon na Vojak, najvišu točku Učke, 1396 metara iznad mora. To je dvanaesta točka obilaznice. Iako su nam ostale još samo tri točke, tek je malo manje od pola puta do kraja. Prešli smo 30 kilometara.

Do Vojaka vodi lijepa, odlično markirana staza, kojom smo dvaput prošli u ljetnim uvjetima, ali sada je na njoj prilično snijega i leda pa je uspon otežan, a već smo i pomalo umorni. No, za sat vremena bili smo na vrhu. Vidik na Kvarner ograničavalo je poluoblačno i vjetrovito vrijeme, a u podnožju planine bilo je ljepše.

Trebamo se spustiti drugim krakom obilaznice i pritom obići još tri kontrolne točke. Nemamo više puno uspona, pa smo se koncentrirali na sve što nas očekuje do kraja. Nakon spusta s Poklona skrećemo prema putokazu za slap Rečinu. Čuli smo lijepih priča o slapu i kanjonu potoka Banine i nadali se da nas neće dočekati poplava, jer je tada teško proći kanjonom. No, domaćini su na sve mislili pa postoji i alternativan put. U daljinici čujemo žubor vode koja se probija iz guste šume. Spuštamo se i divimo veličanstvenom slapu, koji u punom sjaju kanjon natapa vodom i kupa svojim kapljicama okolne stijene i stabla. Čim smo mu se približili, osjetili smo njegovu moć na svojim licima, koja su bila natopljena zavjesom kapljica čudesnoga slapa koji se poput orla obrušava u dolinu. No, nasreću, danas je sve bilo prohodno! Još jedna divna atrakcija Učke i OPO-a!

Fotografiramo slap i nakon borbe s vodom koja nam je natopila jastučić za žigove i razmumljala tintu, krećemo prema sljedećem cilju. Pratimo kanjon i drvene mostiće. Prelazimo malo na lijevu, pa malo na desnu stranu ponegdje nabujalog potoka. Prizori su to gdje treba zastati i fotografirati tu neobičnu ljepotu vodene snage. Bliži se smiraj dana, a nama još preostaje uspon na vrh Pećnik, koji je preposljednja točka

našega puta. Umor se već osjeća, ali veselje, volja, nepokolebljivost i vedrina još su uvijek tu. Kako se ponovno približavamo primorskoj strani Učke tako šuma postaje vedrija i pitomija pa nalazimo tragove naselja, vikendica i rančeva, s ponekom pitomom životinjom. Nakon izlaska iz kanjona prolazimo manje atraktivnim dijelovima puta i presjecemo cestu, tj. krećemo se ispod nadvožnjaka manje-više istom visinom, pomno prateći markacije. Dolazimo na lijepu stazu koja se odvaja za vrh i nakon završnog uspona, s teškim ruksacima na leđima, penjemo se na jedan od najljepših vidikovaca Učke. S njega se pruža vidik na cijeli Kvarner i impozantne vrhove Učke, koji ostaju za nama.

Fotografiramo zaljev i već naziremo svjetla sve do Rijeke. Nismo dosad mnogo fotografirali pa taj prirodni vidikovac treba svakako iskoristiti za to. Ostaje nam još oko sat vremena do posljednje kontrolne točke, Poljane, u istoimenom naselju ponad Opatije. Bojali smo se prijelaza preko glavne ceste, ali domaćini su mislili i na to pa nas markacija vodi pothodnikom. Ulazimo postupno u naselja opatijskoga zaleđa i žurnim se korakom približavamo posljednjoj točki. Žig je izvan naselja, ali pronalazimo ga zahvaljujući Nini i oku sokolovu.

Ushićeni smo zbog posljednjeg žiga, a i zbog toga što je za nama već 45 kilometara puta. Ostalo nam je još samo spustiti se u Opatiju i doći do automobila. Spuštamo se s upaljenim naglavnim svjetiljkama. To je draž takvih pohoda. Iz jutarnjega mraka dolazimo u večernji. Kroz lijep šumarak, zapravo park šetnicu, spuštamo se u Opatiju. Mračno je, ali prostor ispunjavaju blizina svjetala i zvuci grada. Prošlo je 20 sati i evo nas napokon u središtu Opatije.

Uvijek je lijepo vratiti se u civilizaciju nakon dana provedenog u planini. Noge i tijelo su umorni, ali duša i srce puni veselja, sreće i ponosa. Ostaju nam još dva kilometra hoda do automobila, koji je parkiran izvan središta Opatije. No, to više i nije važno. Kod automobila čestitamo sami sebi na velikom uspjehu. Lijepo je znati da smo među rijetkim koji su prešli cijeli OPO za manje od 24 sata. Točnije, trebalo nam je 14 i pol sati. Prešli smo gotovo 50 kilometara, računajući i ostatak puta do parkirališta), i svladali 3100 m

visinske razlike. Trebalo se još samo vratiti u Ičiće i nazdraviti uspjehu.

Sutradan smo se našli sa Silvijom i Sandrom, koji su preuzeли naše dnevničke i obećali brzu ovjeru. Održali su riječ i pošta s dnevnicima brzo je stigla u Slavoniju. Ljepota je planinarskih pohoda u tome što se upoznaju uvijek novi ljudi, koji su topli prema gostima planine. U razgovoru smo obećali da ćemo se vratiti u Opatiju i na obilaznicu, barem na neke dionice. Pozdravljamo domaćine, koji će naša imena upisati na »Zid slavnih« u planinarskom domu Poklonu.

Izazov kakav su domaćini priredili privući će mnoge planinare da se okušaju i prođu prostranstvima Učke. Sutradan smo se za lijepa sunčana dana popeli na vrh Sisol, kontrolnu točku HPO-a.

Planinarenje nije natjecanje s drugima. Izazovima koje sebi postavljamo nastojimo pobijediti sami sebe i poštovanjem koje iskazuјemo planini uživati u njenim čarima. Prelazak obilaznica u jednom danu svojevrstan je izazov, natjecanje sa samim sobom i nagrada kondiciji i psihofizičkoj pripremi, čemu i težimo. Put je to koji nije lak, ali kad se planina otvorí čovjeku, i obrnuto, stječe se prijateljstvo u kojem planina dopušta čovjeku da otkrije njene najljepše kutke, da osjeti čar njenih vedrih noći, hladnih vjetrova, raznolikost prirodnih šumskih i stjenovitih kulisa te sve opasnosti, kako bi je zavolio onaku kakva ona uistinu jest.

Što još reći o OPO-u, Učki i Opatiji? Opatija je poput svjetionika koji dočekuje svoje mornare (planinare) umornih nogu, nakon prevrtljivosti Učke, a OPO je poput mora kojim planinari plove do svoga konačnoga odredišta, predivnog bisera Opatije.

Staza patuljaka

Poučna staza Leska u Nacionalnom parku Risnjak

Leonardo Grubelić, Srima

Masiv Risnjaka nalazi se u sjeverozapadnom dijelu Gorskog kotara, u Primorsko-goranskoj županiji, na području gradova Delnica, Čabra i Bakra, a svojim je položajem i razvedenošću prirodna veza Alpa i Dinarida. Uz to što je veza Alpa s Dinaridima, masiv Risnjaka klimatska je i vegetacijska pregrada između Hrvatskog primorja i kopnenih dijelova Hrvatske. Zbog svoga specifičnoga geografskog položaja, on je i najbolji primjer visinskoga vegetacijskog raščlanjenja Hrvatske. Širi prostor Risnjaka dom je i svih triju velikih europskih zvijeri, medvjeda, vuka i risa.

Zbog svega toga, a ponajprije zbog svoje ljepote i očuvane divljine, područje Risnjaka od davnih je dana bilo »zlatni gral« istraživanja mnogih prirodoslovaca i zaljubljenika u planinsku prirodu. Jedan od najvažnijih za područje Risnjaka nesumnjivo je bio botaničar i planinar Ivo Horvat (1897 – 1963), koji je prvi detaljno vegetacijski kartirao Risnjak i Snježnik. Kao

vrstan botaničar, a usto i aktivan planinar te član uprave Hrvatskoga planinarskog društva, imao je, boraveći na području Risnjaka, priliku prepoznati prirodna bogatstva i važnost očuvanja Risnjaka te je bio glavni inicijator osnivanja Nacionalnog parka Risnjak 1953. godine.

NP Risnjak u početku je obuhvaćao površinu od 3041 hektara, ali su 1997. njegove granice proširene kako bi bio obuhvaćen i izvorišni dio rijeke Kupe pa današnja površina parka iznosi 6400 hektara. Najviši je vrh u parku Veliki Risnjak (1528 m), a na području parka nalaze se i dominantni vrhovi Snježnik te Južni i Sjeverni Mali Risnjak. Uprava parka smještena je u Bijelim Vodicama kod Crnog Luga, gdje je i jedan od ulaza u park.

Odmah uz zgradu Uprave parka počinje Poučna staza Leska, ukupne duljine 4200 metara. To je simpatična i pitoma kružna staza, koja svakom posjetitelju omogućuje savršen uvid u presjek prirodnih ljepota i specifičnosti cijelog parka u samo dva sata lakog hoda. Sa svoje 23

Leska

Polaznici tečaja za čuvare planinske prirode HPS-a s glavnom čuvaricom prirode NP-a Risnjak na Poučnoj stazi Leska

interpretacijske ploče raspoređene cijelom dužinom staze te tradicionalnim načinom izrađenim objektima, kao što su kopa (žežnica), mostići i starinske kuće u selu Leski, poučna staza približava nam prirodno i kulturno nasljeđe parka i Gorskoga kotara u cjelini. Iako staza počinje već kod zgrade Uprave parka, brdovita konfiguracija terena i kružni oblik staze omogućavaju vam da se osjećate kao da ste na njoj sami, neovisno o tome koliko drugih posjetitelja istodobno njome prolazi. Uživanje u šetnji kroz staru šumu bukve i jele, odmaranje u tišini gorske livade ili potraga za predivnim oblicima mahovinom prekrivenih srušenih stabala ili panjeva odmor je za dušu i tijelo. Teško da ćete prilikom obilaska staze uživo vidjeti neku od triju velikih zvijeri, ali poučne ploče ukazat će vam na način života i važnost zaštite medvjeda, vuka i risa. Obavijestit će vas i o ptičjem bogatstvu Risnjaka, entomofauni parka, geologiji kraja, o karakterističnim krškim oblicima, kao što su ponikve, te o umiranju i ponovnom rađanju šuma, i to informacijama o vjetroizvalama i prirodnom pomlađivanju. Još je mnogo drugih zanimljivih podataka o kulturnom i prirodnom bogatstvu Risnjaka.

Prolazeći stazom stare šume bukve i jele posjetitelji ostanu očarani veličinom i visinom

starih jela, koje »paraju« nebo i do 40 metara visoko, pojedine s promjerom većim od jednog metra. U stalnom natjecanju po brojnosti pobjedu odnosi bukva, koja, iako nižih stabala, prevladava cijelim područjem poučne staze. Ipak, pažljiv promatrač, šećući se stazom, uviđa da uza sve gorostasne primjerke jele i bukve cijelokupnu pobjedu nakraju odnosi skupina najmanjih i najjednostavnije građenih kopnenih biljaka, mahovina, koje koristeći povoljnu klimu, vlažnost i nemogućnost probijanja sunčevih zraka, postupno, ali sigurno osvajaju panjeve, mrtva i živa stabla, srušena debla i sve druge oblike u šumi. Maštovit i strpljiv posjetitelj, diveći se svim tim oblicima prekrivenim mahovinom, u mislima može odlutati u neki drugi, bajkovit svijet vilenjaka i patuljaka. Čekajući u šumskoj tišini da se iz nekog panja prekrivenog mahovinom pojavi kolona vrijednih patuljaka ili da vile i vilenjaci zaplešu svoj ples na nekoj bini od lišajeva, strpljivi posjetitelj barem na trenutak može zaboraviti na sve ludosti modernog društva kojima smo svakodnevno izloženi te se odmoriti od svih *covida*, ekrana i životnih stresova što su se godinama nakupljali u njegovom organizmu. Poučna staza Leska tako postaje i ljekovita poučna staza, koja nas poziva da joj se vratimo!

Tri uspona na Dinaru

Nada Banović, Požega

Vrh Dinara, sa svojim 1831 metrom visine, najviši je u državi. Posljednji sam ga put posjetila 22. svibnja prošle godine i bio je to moj treći uspon na taj vrh.

Ljepotica Dinara konačno je dobila status parka prirode. Ponekad se pitam nismo li je kao svoju najvišu planinu malo zapostavili. Slovenac nije Slovenac ako nije bio na Triglavu; mnogi se planinari barem jednom godišnje popnu na najviši vrh svoje zemlje. Mislim da mi ne postupamo ni izbliza tako sa svojom Dinarom, a tako je lijepa, velika, s toliko flore i faune i toliko izazovna da to nedvojbeno zaslužuje.

Prvi uspon na Dinaru poduzela sam 5. kolovoza 2011. sa suprugom, i to iz Glavaša, kao sudionica HPS-ova tradicionalnog pohoda na najviši vrh Hrvatske. Put je izvrsno markiran i nigdje nema greške. Na vrhu smo bili za četiri sata i 15 minuta i bili smo jako ponosni što smo

stigli gotovo točno prema satnici. Uspon je bio prekrasan, hodali smo najljepšim planinskim livadama na svijetu, a vidici s planine bili su beskrajni. Posebno me se dojmio bosanski dio Dinare, koji je viši, širi i prostraniji. Pamtim vidik na Perućko jezero, planinu Svilaju iznad njega i cijelu Dalmatinsku zagoru. Bilo je to sredinom ljeta i bilo je prilično vruće, ali užitak je tolik da sve nedače zaboraviš u trenutku. Dan prije ispenjali smo veličanstveni Poštak, a dan nakon Dinare još i Prominu.

Drugi uspon izvela sam 8. rujna 2018., vodeći izlet svojega HPD-a HZZO-a. Noćili smo u planinarskoj kući Orlove stine na Svilaji. Suprug je vodio uspon na Svilaju, a ja na Dinaru. Krenuli smo također iz Glavaša, no kad smo stigli malo iznad Gornjeg bunara, naišli smo na dva putokaza. Prvi je pokazivao na put uz Martinovu košaru, a drugi prema planinarskom skloništu »Drago Grubač«. Biram drugi put jer njime nisam išla. Vodi kamenitim područjem Dinare i bliže njenoj jugozapadnoj stijeni. I taj je put naporan, ali nadasve zanimljiv. Dobro je označen markacijama i crveno-bijelim stupovima, ali nije upisan u Registar planinarskih putova HPS-a.

Kad smo stigli do planinarskog skloništa »Drago Grubač«, silno nas je iznenadila njegova ljepota. Sklonište je lijepo uređeno i u njemu se može prenoći i nešto skuhati, a ispred njega je prekrasna terasa. Sve pohvale ljudima koji su ga izgradili i Planinarskoj udruzi Dinaridi koja njime upravlja. Ispred terase je cvijeće, a u staroj gojzerici prekrasne čuvarkuće.

Od planinarskog skloništa do vrha Dinare stiže se za jedan sat. I to smo svladali te se našli na vrhu. Uhvatili smo se za ruke, poviknuli »Hrvatska!« i sreću nije bilo kraja. Fotografiramo se pa slijede odmor, ručak i uživanje u vidicima na sve strane. Malo se šalimo, ali vrlo ozbiljno mislimo da je silna sreća što silazimo normalnom rutom preko livada, i sve nizbrdo.

Putokazi kod izvora iznad Glavaša

U okviru istog izleta obišli smo i vrelo rijeke Cetine i Meštovićev mauzolej u Otavicama. Na tom trećem usponu vodila sam članove HPD-a Gojzerica. Išlo nas je samo desetero, ali sve su to planinari »za pet«. Noćili smo u kijevskom Društvenom domu, koji je savršeno uređen. Ugodno smo iznenađeni sanitarnim čvorom, tuševima... Razgovaramo sa svojim domaćinima, mladim kijevskim planinarima. Kažu da bi se posvetili planinskom turizmu, samo kad bi imali potporu. Navijaju da sjedište Parka prirode Dinara bude u Kijevu, no to još nije utvrđeno. Kijev je u Domovinskom ratu silno stradal; od 2000 stanovnika danas ih je ostalo samo 200. Škola je prazna jer đaka gotovo više nema. Tek ih nekolicina ide u školu, i to u Vrliku. Zašto tim mladim ljudima ne pomoći da nešto rade, budu korisni i osjećaju se dobro? Mi, »mali« ljudi, na to najčešće ne možemo utjecati – odgovor je u rukama nekoga drugoga.

Subota je i rano ujutro krećemo prema zaselku Glavašu. Počinjemo strm uspon u cik-cak zavojima. Kod gornjeg bunara odmor i punjenje boca vodom. Kad smo stigli do račvanja putova za vrh, moji dečki kažu: »Hajdemo do Košare da se poslikamo za obilaznicu Hrvatske planinarske kuće!« Pa hajdemo, vratit ćemo se na ovaj

normalan put. E, ali nije bilo tako, malo se moralo i eksperimentirati, naročito kad su naišle neke zgodne, mlade trkačice i rekle mojim dečkima da su pravi kad su odabrali ovaj »scharfes« put prema vrhu. Ne bi ih više nitko nagovorio da se vrate!

Krećemo uzbrdo uz potporu Vinkova i Borina GPS uređaja, kažu, staza je prava, pa prvo livadom punom encijana, sunovrata, orhideja i planinskih mačuhica, a zatim kamenom galerijom po kojoj se uporno penjemo sve do putokaza na vršnom grebenu. Planinarski put označen je samo mjestimično, uglavnom hodamo po tragu ili GPS tragu. Nakon uspona ima još pola sata laganoga hoda do vrha. Huh, na vrhu je vrijeme za dobar odmor, širimo zastavu i dižemo ruke u zrak, uz povik »Hrvatska!« Tek ćemo poslije nešto pojesti, presvući se i malo se odmoriti.

Naizmjence se po četvero u bivku presvlačimo jer puše jak vjetar i prilično je hladno. Svi smo u zimskim jaknama. Vrijeme je bilo božanski lijepo, po bosanskom Troglavu još je itekako bilo snijega, a ja sam samo napomenula da netko ne bi slučajno predložio da se vraćamo istim putom. Naime, od Martinove košare do vrha upola je kraće nego od planinarskog puta koji na vrh vodi iz Uništa, sela u BiH. Priznajem da

Donje Torine

MARIJAN BANOVIĆ

Na najvišem vrhu Hrvatske

**Na vrhu je vrijeme za dobar odmor,
širimo zastavu i dižemo ruke u zrak
uz povik »Hrvatska!«. Tek ćemo
poslije toga nešto pojesti, presvući
se i malo odmoriti**

je od sva tri moja uspona na vrh taj bio najteži,
ali i najljepši.

Dinara je ipak najljepša u proljeće. Planinari s kojima sam išla bili su prava ekipa. Svi kao jedan, bez ikakvih prigovora, svi sretni, zadovoljni, kondicijski pripremljeni. Rijetko kada mi, vodići, imamo tako ujednačeno društvo.

U nedjelju smo još ispenjali Bat na Kijevskom Kozjaku, posjetili vrelo Cetine i Zrmanje te Crkvu hrvatskih mučenika u Udbini. Dinara i treći put dobiva ocjenu pet, i treći je put savršeno lijepo vrijeme, uz poruku – opet ćemo doći.

Nakon tri uspona običan bi planinar rekao dosta. Ja sam je ponovo poželjela već za dva tjedna, pa gruntam kako bih se dovezla do Brezovca, pa se odanle uspela na vrh, ili do Mirkovića, pa pokušala i odande. Mislim da planina nije ispenjana ako se na nju nisi uspeo svim mogućim putovima. Tako i ja gruntam, pa premda su tu već godine kad bih se trebala držati Premužićke, dok zdravlje služi, penjat ću se našim planinama s punim zadovoljstvom i bez zadrške. Ljepotica Dinara uvijek će mi biti izazov!

Na dinarskom snježištu

Zagorski štikleci

Klara Jasna Žagar, Sesvete

Cesograd, Japica i Zelenjak

Kolovož je dozrijeval pozlaćen suncem. Nebo je vedro i plavo, bez oblačka, bez najmanjeg nago-vještaja kiše za kojom vapi žedna zemlja izmu-čena dugotrajnom sušom. Zrak je vruć, gotovo da je nemoguće udisati ga kratkim, isprekidanim dahom. Čak se i šuma bori za mrvu daška svježine u gustim, poput pletenice u djevojačkoj kosi ispletenim krošnjama bukava, grabova, jela i hrastova. Šume pune divljači silaze u Klanjec pored vinorodnih brežuljaka i kućica oko kojih se zelene voćnjaci u kojima ima jabuka, krušaka, šljiva i oraha.

Klanjec je lijep gradić koji se smjestio u južnom podnožju Cesarske gore i podno ostataka zidina nekoć slavna grada Cesagrada. Nalazi se u zapadnom dijelu Krapinsko-zagorske županije, uz

rijeku Sutlu, na samoj hrvatsko-slovenskoj granici. Gradić je to vrijednih obrtnika, sposobnih trgo-vaca i obrazovanih građana. Ovdje su rođeni autori prvoga hrvatskog rječnika Ivan Broz i Franjo Iveković, slikar hrvatske povijesti Oton Iveković i kipar svjetskoga glasa Antun Augustinčić, čija se umjetnička ostavština nastala tijekom 50 godina umjetnikova stvaralačkog rada čuva u otvorenom i zatvorenom prostoru Galerije. Preporodni pjesnik, autor »Horvatske domovine«, Antun Mihanović živio je u (cesargradskim) Novim Dvorima kod Klanjca i često je posjećivao sestru Mariju udanu Brigljević u Malom Trgovišću (danas Tuhejske Toplice). Pokopan je na »starom« groblju u Klanjcu (danas park). Franjevački samostan iz 1630. sa svojim sakralnim i arhivskim blagom,

Cesograd, Risvica i klanac Zelenjak

ALAN ČAPLAR

KLARA JASNA ZAGAR

Planinarska kuća Cesargrad

marijanska župna crkva, jedan od najsačuvanijih ranobaroknih sakralnih spomenika u Hrvatskoj, jedinstveni sarkofazi iz grobnice velikaške obitelji Erdödy, samo su dio bogate srednjovjekovne prošlosti grada koju obogaćuju mnoge zanimljive priče i legende.

Ulaskom u šumu i na eko-stazu Cesarska gora, pored raspeta Krista, zrak postaje neznatno lakši za disanje, a splet sunčeva svjetla i sjena krošanja stabala ugodna je igra za oči. Na informacijskim pločama postavljenima duž puta može se pročitati zanimljivosti o biljnem pokrovu Cesarske gore, kukcima, vodozemcima i gmazovima, ptičjoj raznolikosti, šarenom svijetu leptira kao i zanimljivosti o Cesargradu, ali ne i o vidi-kovcu Pesjem skoku koji se nalazi u blizini planinarske kuće Cesargrad. Zanimljivo je da samo rijetki mještani znaju i sa smiješkom objašnjavaju zašto se stijena naziva baš tako. Iako je teško zamisliti da bi netko, pa bio on i pas, mogao poželjeti skočiti u dubinu i preživjeti skok, dok stijenu nisu osigurali ogradom, klanječki psi su zaista skakali sa stijene. I tako je stijena u spomen na pse skakače nazvana Pesji skok. Nekad su momci kod planinarske kuće slavili momačke večeri pa je veseli noćni povratak bio pravi izazov uz uvijek prisutan strah da netko dezorientiran mrakom zabunom ne skrene na Pesji skok.

Dolaskom na zaravan na kojoj se nalaze planinarska kuća i sjenica, pod razgranatim krošnjama stabala i s dalekim pogledom na dio klanca Zelenjaka i slovenski krajolik iza rijeke Sutle,

čovjek ostane zatečen ljepotom tišine, bojama prirode i ljeta. Kuća i okoliš su lijepo uređeni, a o njima brinu klanječki planinari. Sjela sam na drvenu klupu, dobro zaštićenu od vrelih sunčevih zraka, rukama sam podbočila glavu, sklopila oči i pustila da na trenutak život prolazi pored mene, da se moja vlastita sudbina rješava bez mene. Tome, uostalom, služi planina.

Nevoljko ostavljajući svoj miran zakutak u kojem bih tiha i neprimjetna mogla sjediti još dugo, dugo, krenula sam prema ruševinama Cesargrada u potragu za blagom Crne kraljice. Priča se da je Crna kraljica, bojeći se Ilijе Gregorićа i seljačke vojske koja je za Velike seljačke bune došla pod Cesargrad s namjerom da osloboди zaslužnjene kmetove, tri škrinje s blagom zakopala negdje u Cesargradu. Je li blago pod kulom ili negdje u tamnici, nitko ne zna, baš kao što nitko ne zna koliko zlatnika stane u jednu kraljičinu škrinju. Ali, tko takvo blago ima, ne pokušava ga prebrojiti. Blago nisam pronašla. Među zapuštenim zidovima obraslim raslinjem koje pomalo postaje mlada šuma teško je spoznati što je bila kula, a što tamnica. Čak se i pogled u nizinu čini manje prostranim i manje plavim nego za mojeg prošlog posjeta Cesargradu. Sivi sokol klikče i tjera me iz svog doma.

Cesarska gora je površinom najmanja hrvatska gora s najvišim vrhom Japicom (509 m), ali ima bogatu prirodnu i kulturno-povijesnu baštinu koju treba upoznati. Na vrhu se nalazi telekomunikacijski objekt, a na objektu je i planinarsko obilježje vrha te pečat na obližnjem stupiću. Zapušteni kućerci u blizini svjedoče da su done davno ljudi živjeli na samom vrhu brda. Ima li brdo kod mještana poštovanje kao *japa*, nisam otkrila, ali vjerujem da oronim *japica* ima značenje koje je uobičajeno za kajkavce. Naime, »u patrijarhalnim porodičnim zadrugama s dobnom i spolnom podjelom rada, glavnu riječ su imali najstariji članovi *dedek* (stari *japa*, odnosno *japica*) i *majka* (*stara mama*, *mamica*). Poštivali su ih *sin* i *sneha* s *decom* (djeci *mama* i *japa*), neposredno im se obraćajući s *vi*, a posredno u trećem licu množine.«¹

¹ Bajuk, L. (2018) *Odjeci slavenskog mita u nematerijalnoj kulturnoj baštini Međimurja* [online]. Dostupno na: <https://core.ac.uk/download/pdf/299374961.pdf> [1. studenog 2021.]. Str. 239

Vidik od pl. kuće Cesargrad prema kumrovečkoj kotlini

Klanac Zelenjak šumovitih strana visokih 100 do 200 metara, čijim dnom teče rijeka Sutla odvaja Cesarsku goru od planine Orlice. Dolina Zelenjak je zbog prirodnih i kulturno-povijesnih vrijednosti 1949. zaštićena kao prirodna rijekost, dok je 2011. značajan krajobraz proširen na područje Cesarske i Risvičke gore te rijeku Sutlu koja je dio ekološke mreže Natura 2000, važna za očuvanje osam vrsta riba i jedne školjke. Na Dan planeta Zemlje 22. travnja 2021. u neposrednoj blizini spomenika Hrvatskoj himni otvorena je Staza kroz krošnje Zelenjak. Staza je izrađena u sklopu projekta Europske unije »Zagorje ABECEDA Prirode«. Duž staze se nalaze informacijske ploče sa zanimljivostima o biološkoj raznolikosti Zaštićenoga krajobraza Zelenjak – Risvička i Cesarska gora skladno spojenima s temom Lijepe naše. Staza uključuje promatračnicu za ptice u obliku ptičjega gnijezda i ljljačke za male i velike ljubitelje prirode i prirodnoga.

Nad Zelenjakom je uređena još jedna edukativna staza nazvana »Veze prirode« kojom se u sklopu projekta »Veze prirode« želi podići svijest o ulozi i važnosti prirode za buduće generacije i dobrobit ljudi. Projekt je dio programa Interreg V-A Slovenija-Hrvatska i podržan je od Europske unije. Staza je dugačka 1,5 kilometara, a posjetiteljima je dopušteno kretanje samo na

područjima staze koja su namijenjena i označena za posjećivanje.

Neočekivano brzo stigla je noć, a s njom i savršena tišina. Čak ni cvrčci ne cvrče, a čuk ne čuće. Nebo je posuto tisućama neuhvatljivih svjetiljaka koje titraju hladnom, udaljenom svjetlošću nad mračnim brežuljcima što poput vjenčana prstena, simbola vječne vjernosti, okružuju dolinu Zelenjaka. Sjela sam pod vrbu na obali Sutle koja je tiha i isparena žuborila kroz vrijeme. Šutjela sam zagledana u vrbov list koji je topao povjatac skinuo s grane i bacio u rijeku. Tamnosivi val

Na vrhu Japici (509 m)

Spomenik Antunu Mihanoviću i hrvatskoj himni u Zelenjaku

ga je obgrlio i odnio sa sobom igrajući se njegovom sudbinom. Nježno sam na vodenu površinu položila priču o blagu Crne kraljice koje ovaj put nisam pronašla. Možda će ga pronaći drugi put. Možda će netko pronaći priču koja je zapela za granu negdje na obali rijeke, pročitati je i poželjeti da sam potraži kraljičino blago. Možda u bajkama ima zrnce istine. Možda za snove još nije prekasno.

Kunagora i Kostelski grad

Jutro je svanulo baš na vrijeme. Sparno je, nema ni daška vjetra. U vrbiku se zeleni Sutla. Iza Cesarsgrada već bliješti vrelo ljetno sunce. Nemirno sam se vrpoljila na dotrajaloj drvenoj klupi i njihala nogama koje mi nisu dosezale do zemlje vlažne od noćne rose. Onda sam, da barem malo naudim tišini, počela prstima lupkati po stolu. Činilo mi se da budna sanjam jedan od onih prelijepih, ali sasvim neostvarivih snova. Prava se ljepota rijetko javlja, čak i u snovima, tako je nedostižna. Učinim li jedan pokret, rasplinut će se poput dima. Zatvorenu sam ruku prinijela sasvim blizu očima, a onda sam je malo otvorila, polako, kao da je među prstima ptica koja bi mogla odletjeti. Uzdahnula sam, ustala s klupe i pozdravila Sutlu, Zelenjak i Cesarsku goru. Čovjek ponekad mora potražiti novi san.

KLARA JASNA ZAGAR

U slikovitom brežuljkastom kraju, u najzapadnijem dijelu Hrvatskoga zagorja, između rijeke Sutle i Maceljskoga gorja smjestila se Pregrada. Dolina Sutle je najhladniji dio zapadnog Hrvatskog zagorja, ali ovih se dana čini kao da je sva vrelina ovoga svijeta skupljena na ovome mjestu. Popodnevne se temperature već danima ne spuštaju ispod 38 °C. Jutro je u Pregradi veoma živo. Ljudi obavljaju kupnju i pripremaju se za sutrašnji blagdan Velike Gospe. U crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije bit će veliko slavlje. Velebno zdanje crkve dominira mjestom, a zbog svoje monumentalnosti nazivana je Zagorskom katedralom. »Kako je Pregrada dobila ime može se samo nagađati. Povjesničar Gjuro Szabo tumači da je korito rijeke Kosteljine koja prolazi kroz to mjesto bilo pregrađeno nekavom pregradom te je otuda mjesto dobilo ime. Drugu verziju daje Maristela Sablić koja kaže da je vlasnik Kostela, jednog od pregradskih sela, Juraj Brandenburški smjestio svoje obrambene čete »pred gradom«, na padinama Kunagore te je tako nastalo ime Pregrada. Obje verzije imaju svoju podlogu, ali sigurnih dokaza nema.«²

Iz južnog dijela Pregrade na obronku brežuljka Japice ili Turnišća vidi se planinarska kuća Kunagora (380 m). Pješački put vodi iz središta Pregrade te iza samostana skreće na šumsku stazu Križnog puta kojom se za tridesetak minuta

KLARA JASNA ZAGAR

Planinarska kuća Kunagora

² HPD Kunagora *Pregrada* [online]. Dostupno na: <https://www.hpd-kunagora.net/index.php/pregrada> [1. studenog 2021.]

stiže do kuće. Križni put završava Prasvetištem Gospe Kunagorske s tronom Kunagorske Gospe od Pobjede. Marija je posebno štovana u župi kao »Naša Gospa od Kunagore«. Prema legendi, mlade žene koje su bile nesretne u ljubavi ili nisu mogle zanijeti hodočastile su na Kunagoru kako bi ih Majka Božja blagoslovila. S obronka se pruža širok vidik na Pregradu i dolinu rječice Kosteljine.

Hrptom Kunagore stiže se do najvišeg, Bukovskog vrha (522 m), koji je obrasla šuma pa s njega nema vidika. Korijen oronima Kunagora su dvije riječi: kuna i gora. Značenje je »gora u kojoj ima kuna«. Kune i danas žive na gori, a u stara vremena bilo ih je više i bile su znatno važnije jer je njihovo krvno služilo kao naturalno sredstvo plaćanja poreza – kunovine.

Na obroncima Kunagore, odnosno na brdu Kostelju ili Kostel-bregu koji se nastavlja na Kunagoru nalaze se ruševine nekadašnje utvrde Kostel grad (427 m). Utvrda je danas zaštićeno kulturno dobro. Ime utvrde potječe od latinske riječi *castellum*, što znači *tvrđava*. Tvrđava

Prasvetište Gospe Kunagorske

Kostel grad

je branila klanac rječice Kosteljine Sutinsko ili Sutlin. Kroz klanac se sa sjeverozapada ulazio u Kraljevinu Slavoniju. Do Kostelgrada se stiže mjestimice zaraslom stazom kroz crnogoričnu šumu koja se na križanju neposredno pred vrhom Kunagore odvaja desno i vodi prema tvrđavi.

Nije točno poznato kad je tvrđava izgrađena. Pretpostavlja se da je to bilo sredinom 13. stoljeća. Kroz povijest su se izmjenjivali vlasnici, a procvat je doživjela u prvoj polovini 16. stoljeća kad su je preuzeli grofovi Keglevići. Prema jednom izvoru Keglevići su je *pištolama* obranili od Turaka, dok su prema drugom izvoru pucnjevima iz kubura slavili Uskrs. Čete grofa Keglevića čuvale su Kristov grob u crkvi svetog Mirka u Kostelu, a u zoru na Uskrs slavili su Kristovo Uskrsnuće glasnim pucnjevima iz kubura i tako izrodili 500 godina star običaj pucanja iz kubura na Uskrs u Kostelu. Pucnjevi iz *pištola* odjekuju za vrijeme misnog slavlja i procesije, a manifestacija »Kostelska uskršnja pištola« ima status zaštićenog nematerijalnog dobra. Od 18. stoljeća tvrđava je

prepuštena propadanju, a istraživanju i obnavljanju se ozbiljno pristupilo tek početkom 21. stoljeća.

Šumskom stazom za petnaestak minuta stiže se do sela Kostela. S ove strane Kostelgradskog podnožja smješten je veoma vrijedan arhitektonsko-urbanistički kompleks koji se sastoji od crkve svetog Mirka, kapele Trpećeg Isusa, župnog dvora, gospodarskih zgrada s bunarom i povijesnog groblja.

Staza je pusta, kao da u selu nema žive duše. Moje cipele podižu male oblačiće fine, sive prašine grebući tvrdu zemlju. Zastala sam i čekala da se nešto dogodi, ali nije se dogodilo ništa. Jezik tišine ponekad je teško čuti. Nema vjetra da ublaži vrućinu. Oštra sunčeva zraka zamutila mi je oči. Stisnula sam vjeđe pa ih polako otvorila. Slika se izoštrila. Kuća sa smeđim vratima na rubu polja. Napušten župni dvor. Kraj staze. Nebo postaje svijetloplavo. Glava mi je puna snova, pružam ruku, na trenutak vjerujem da mogu otvoriti vrata lijepih sjećanja i proći kroz njih.

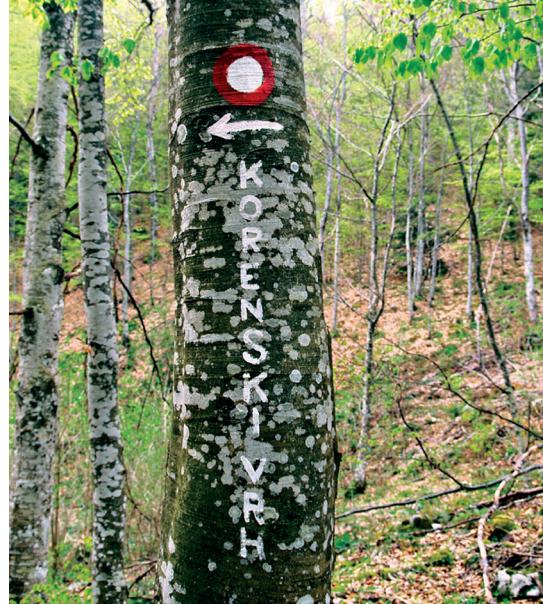
Korenski i/ili Kosinjski vrh?

Zanimljiv nastavak priče o jednom toponomastičkom pitanju

Alan Čaplar, Zagreb

Unašem je časopisu u studenome 2020. objavljen zanimljiv članak »Kosinjski vrh« Kosinjanina mr. sc. Ivana Mancea (HP 11/2020, str. 488). U tom članku autor, analizirajući povijesne zemljovide i saznanja prikupljena u razgovorima s ljudima iz kosinjskoga kraja, ukazuje da je vrh na Velikoj kosi poviše Donjega Kosinja pogrešno nazvan Korenskim vrhom te da bi ga trebalo nazivati Kosinjskim vrhom, potkrjepljujući to nizom uvjerljivih argumenata, prikaza povijesnih zemljovida i snimaka sa svojih terenskih istraživanja.

Iako je autor Mance tek povremeni planinar, uredništvo Hrvatskog planinara nije uopće dvojilo treba li objaviti njegov članak – dapače, sretni smo kada netko napiše i pošalje tako zanimljiv i sadržajan članak, želeći svoja saznanja i iskustva podijeliti s čitateljima HP-a. To je osobito vrijedno kada je riječ o vrhu koji je planinarski privlačan i zanimljiv kao jedna od kontrolnih točaka Hrvatske planinarske obilaznice. U HP-u su više puta objavljivani članci u kojima su razmatrana imena planina, vrhova i

ALAN ČAPLAR

Natpis na putu iz Kutereva prema Korenskom vrhu

drugih planinarima važnih točaka u planinama. Takve teme koja uvijek izazivaju veliko zanimanje čitatelja.

Vidik s Korenskog prema Kosinjskom vrhu

Kosinjski vrh
(na TK25 Crni vrh)

DRAGUTIN ŠPOJARIC

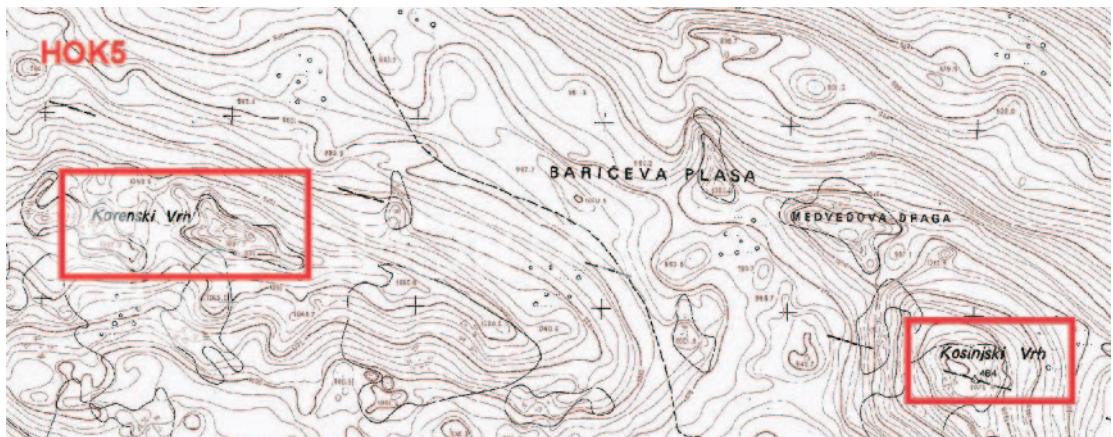
Priručni GNSS uređaji na Korenskom vrhu

Manceov tekst objavljen je i na njegovoј stranici <https://kosinj-konzalting.hr/kosinjski-vrh/> i na portalu »Lika Club«, pod naslovom »Kako je i zašto Kosinjski vrh pogrešno zazivan Korenskim vrhom?« Autor se tim pitanjem obratio i Povjerenstvu za standardizaciju geografskih imena, predlažući da se u Registru geografskih imena koji vodi Državna geodetska uprava umjesto imena Korenski vrh upiše Kosinjski vrh.

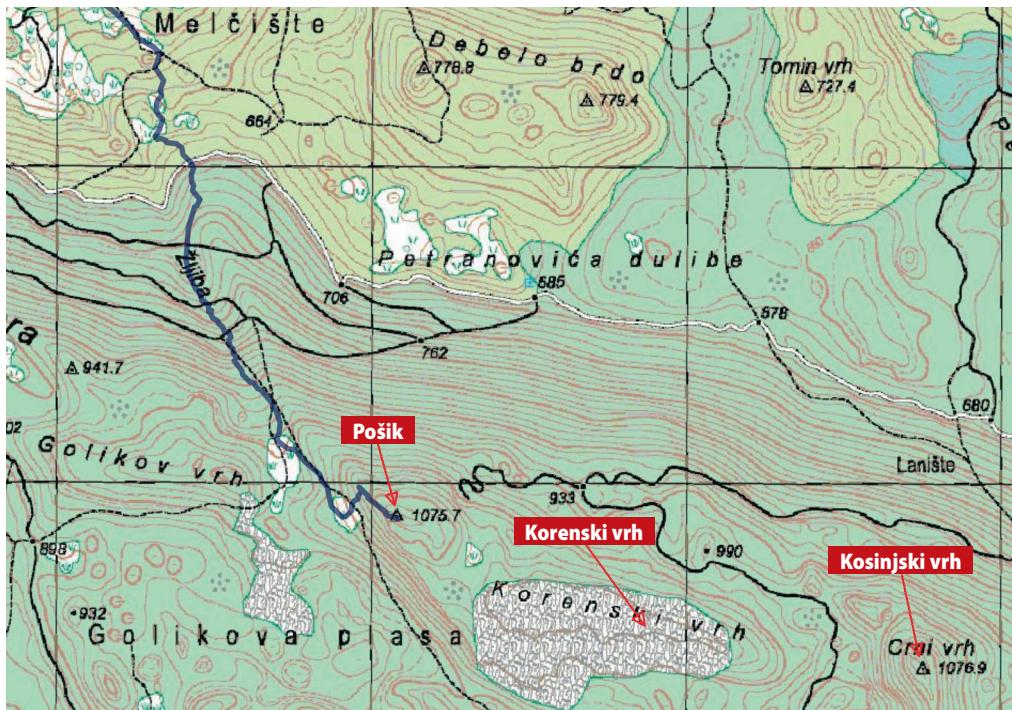
Povjerenstvo za standardizaciju geografskih imena međuresorno je stručno povjerenstvo koje je imenovala Vlada RH, a čine ga u svojstvu članova ili vanjskih suradnika istaknuti geodeti, geografi, jezikoslovci i istraživači drugih bliskih struka. U dosadašnjem radu Povjerenstvo se najviše bavilo utvrđivanjem metodologije za upis i provjeru imena u Registru geografskih imena (RGI), načinom pisanja imena zemalja i

njihovih stanovnika, a također i utanačivanjem načela i preporuka za pisanje imena ulica i trgova. Povjerenstvo također analizira i daje odgovore na upite građana o postojećim imenima i imenovanju planina i vrhova. Među ostalim, Povjerenstvo je razmatralo i dalo mišljenja i odgovore o imenu Rilić (dijelu planine Biokova), o imenovanju jednog žumberačkog vrha Hranilovićevim vrhom, a također i o prijedlogu za promjenu imena Korenski vrh u Kosinjski vrh. Imajući u vidu činjenicu da su upravo planinari u pravilu najbolji poznavatelji planina, pri razmatranju pitanja o imenima planina, vrhova i drugih objekata u planinama Povjerenstvo redovito traži i uvažava mišljenja i informacije HPS-a i planinara. U radu Povjerenstva sudjeluju i dvojica planinara, član Komisije za planinarske putove HPS-a prof. dr. sc. Dragutin Špoljarić i urednik Hrvatskog planinara Alan Čaplar. Mrežne stranice i publikacije u izdanju HPS-a, uključujući i naš časopis, uzimaju se kao relevantni izvori pri standardizaciji geografskih imena vrhova, brda, gora i planina.

U pogledu pitanja imena najistaknutijeg vrha na gorskoj kosi koja se proteže između Kosinja i Kutereva, Povjerenstvo je razmatralo više izvora te dalo mišljenje i preporuku da se i ubuduće upotrebljava ime Korenski vrh. Pregledavanjem više povijesnih zemljovidova, članovi Povjerenstva utvrdili su da se prije učestalo rabilo ime Kosinjski vrh, ali i da se na zemljovidima izrađenima u posljednjih nekoliko desetljeća, a i u planinarskoj literaturi, rabi samo lik Korenski vrh. Zaključili su da je u uporabi prevladao lik Korenski vrh i

Korenski vrh i Kosinjski vrh na karti HOK5

Pošik, Korenski vrh i Kosinjski vrh na karti TK25, snimak terenskog istraživanja Dragutina Špoljarića

da se lik Kosinjski vrh može smatrati povijesnim imenom. To je, u bitnome, navedeno u odgovoru Povjerenstva kojim je otklonjen izvorni prijedlog za promjenu imena Korenski vrh. Međutim, kao član Povjerenstva, prof. dr. Dragutin Špoljarić (podrijetlom iz kosinjskoga kraja) pružio je novo saznanje – utvrđeno neposrednim terenskim rekognosciranjem koje je proveo zajedno s još dvojicom članova Komisije za planinarske putove HPS-a – prof. dr. sc. Hrvojem Goldom i Ronaldom Schreinerom u ožujku 2021. – da su Korenski i Kosinjski vrh dva različita, međusobno odvojena, razmjerno bliska vrha. Viši je, zapadniji, Korenski vrh (1101 m), a istočniji je vrh na zemljovidima TK200 (1985.), TK100 (1979.) i TK25 (2009. i 2013.) označen imenom Crni vrh, no u Hrvatskoj osnovnoj karti HOK5 za njega je upisano ime Kosinjski vrh. Tuljac sa žigom kontrolne točke 11.11. HPO-a Korenski vrh ne nalazi se na vršnoj točki nego na sjeverozapadnom kraju vršnog grebena, malo niže od tog vrha. Uz vršnu grebenu stijenu (oko 10 minuta hoda od mjesta gdje se nalazi žig) je na karti HOK5 upisano ime Pošik. Stvarni Korenski vrh je oko 700 m udaljen od Pošika

(više na <https://planinarski-portal.org/kt-hpo/info/11-korenski-vrh-kod-kutereva/>).

Povjerenstvo, a i sam inicijator Ivan Mance, usuglasili su se na temelju tih saznanja da se tom istočnjem uzvišenju, visokom 1076 m, u Registru geografskih imena pridruži ime Kosinjski vrh. To je i logično jer se iz smjera Kosinja vidi upravo taj vrh. Nevolja je, nažalost, da iz zemljovida Prve, Druge i Treće austrougarske vojne izmjere te drugih zemljovida nije moguće sasvim precizno iščitati na koje se od nekoliko bliskih uzvišenja odnosi ime Kosinjski vrh, no svi drugi argumenti (uvid u kartu HOK5, neposredna svjedočanstva I. Mancea i D. Špoljarića, kao i njihovi terenski razgovori s ljudima iz kosinjskoga kraja) prevagnuli su kao kvalitetni i vjerodostojni argumenti za donošenje odluke da se u službeni Registr geografskih imena umjesto imena Crni vrh upiše geografsko ime Kosinjski vrh. Tako je razriješeno pitanje koje je svojim člankom u našem časopisu u studenome 2020. otvorio Ivan Mance.

Ukratko, Korenski i Kosinjski vrh dva su vrha, međusobno udaljena 1010 metara zračne udaljenosti. Budete li imali prilike, posjetite ih zbog njihovih lijepih vidika.

Hrvatska planinarska obilaznica u 2021.

Hrvatska planinarska obilaznica (HPO) je najveća i ujedno najpopularnija planinarska obilaznica u Hrvatskoj. Obuhvaća najatraktivnije vrhove u svim hrvatskim planinama. Namjera HPS-a kod osnivanja obilaznice nije bila samo dovesti što više ljudi na zanimljive vrhove nego ih uputiti da ljepote hrvatskih planina upoznaju sustavno, ciljano i osmisljeno. Obilazak HPO-a idealan je način za temeljito i sustavno upoznavanje svih hrvatskih planina i njihovih najatraktivnijih vrhova pa su planinari koji dovrše obilazak i steknu sva priznanja HPO-a u pravilu ponajbolji poznavatelji planinskih ljepota Hrvatske.

Iako su u protekloj 2021. godini zbog epidemije mogućnosti putovanja bile uvelike ograničene, zanimanje za HPO i broj obilaznika znatno su se povećali. O tome svjedoči činjenica da je tijekom 2021. dodijeljeno čak 452 značke i priznanja HPO-a i to 130 brončanih, 97 srebrnih, 80 zlatnih znački te 69 posebnih, 53 visoka i 23 najviša priznanja. Zbog epidemije, u 2021. nije održana planirana godišnja svečana dodjela posebnih, visokih i najviših priznanja HPO-a.

Do kraja 2021. tiskano je više od 15.000 primjeraka dnevnika, a priznanja HPO-a steklo je više od 1640 planinara, među kojima i njih nekoliko iz inozemstva. Popis svih obilaznika koji su stekli neko priznanje HPO-a dostupan je na dva mesta na mrežnoj stranici HPS-a.

U 2021. HPO je doživio više promjena. Izmijenjena su pravila i popis kontrolnih točaka pa HPO sada ima ukupno 158 KT-a. Nove kontrolne točke su 1.10. Bansko brdo – Kamenjak (243 m) u Baranji, 1. 11. Fruška gora – vidikovac Skandala kod Iloka (253 m), 9.1. Črmuž vrh (1104 m) kod Delnice kao zamjena za vrh Okrugljak (886 m), 14. 6. Nikina plasa (1268 m) u Lici, 15. 6. Straža (175 m) na otoku Istu, 19. 11. Sveti Mihovil (1245 m) u Vrgorskem gorju, 20. 4. Sveti Ivan (469 m) na Pelješcu i 20. 5. Neprobić (966 m). Ukinute su KT 3.3. Veliki Lubenjak (590 m) na Ivančići i 9.1 Okrugljak (886 m) u Gorskom kotaru. Vrh Veliki Lubenjak, uz to što ne pruža vidike, briše se iz HPO-a zato što vlasnik zemljišta kojim prolazi planinarski put iz smjera Grebengrada ne dozvoljava prolazak kroz svoje polje. Vrh Okrugljak zamijenjen je atraktivnijim Črmuž (Črmažovim) vrhom. Opisi novih kontrolnih točaka i pristupa dostupni su na webu HPS-a. Kao i kod prethodnih izdanja, priznat će se obilazak kontrolnih točaka koje su obidene prije nego što su ukinute ili zamijenjene.

Zbog uključivanja novih kontrolnih točaka u Baranji i Srijemu 1. područje nazvano je »Slavonija, Baranja i Srijem«.

Za priznavanje obilaska 1. područja »Slavonija, Baranja i Srijem« potrebno je obići barem 3 kontrolne točke (prije: 2 KT-a), a za priznavanje obilaska 20. područja »Dubrovačko područje« potrebno je obići najmanje 2 kontrolne točke (prije: 1 KT).

Uvjet za stjecanje najvišeg priznanja HPO-a postaje obideni 155 KT-a (prije: 150 KT-a).

Nove kontrolne točke i nova pravila primjenjuju se na sve obilaznike koji HPO obilaze s 13. izdanjem dnevnika HPO-a, tiskanim u studenom 2021. Važno je imati u vidu da obilaznici sa starijim izdanjima dnevnika mogu i dalje obilaziti HPO po pravilima koja su upisana u tim izdanjima dnevnika. Međutim, ako vlasnik nekog od prijašnjih izdanja želi obilaziti novo uvrštene kontrolne točke, obilaskom makar i jedne nove kontrolne točke automatizmom prihvaća primjenu novih uvjeta za 1. područje (najmanje 3 KT u području) i 20. područje (najmanje 2 KT u području) te novoga uvjeta za stjecanje najvišeg priznanja (najmanje 155 KT-a). Izuzetak od toga pravila su vrhovi koji su zamjena za prethodno postojeće kontrolne točke i to vrh Krčmar kao zamjena za Oštri Medvjedak (od 12. izdanja Dnevnika HPO-a) i Črmuž (Črmažov) vrh kao zamjena za Okrugljak.

Redovitu skrb o pregledu i ovjeri dnevnika vodila je Marijana Žnidarec, članica PD-a Nikola Tesla iz Zagreba.

Kao i svake godine, u Hrvatskom planinaru objavljujemo popis svih obilaznika koji su u protekloj godini stekli priznanja HPO-a. Čestitamo obilaznicima, a svim planinarima koji obilaze hrvatske planine i najatraktivnije vrhove u njima želimo i dalje mnogo lijepih i ugodnih trenutaka na Hrvatskoj planinarskoj obilaznici!

Priznanja HPO-a dodijeljena u 2021.

Brončana značka

Jasna Horvat	PD Bundek, Mursko Središće	1517
Zdravko Horvat	PD Bundek, Mursko Središće	1518
Ivana Eterović	PD Opatija, Opatija	1519
Igor Eterović	PD Opatija, Opatija	1520
Tvrtko Pervan	HPD Zaprešić, Zaprešić	1521
Rajko Šmiljak	HPD Kunagora, Pregrada	1522
Iva Mrazović	HPD Gradina, Konjščina	1523
Haja Eliana Bučić	HPD Mosor, Split	1524
Maja Petrović	PD Pinklec, Sveta Nedelja	1525
Branko Petrović	PD Pinklec, Sveta Nedelja	1526
Mihovil Bobetko	HPD Zagreb-Matica, Zagreb	1527
Tina Gjoni	HPD Zagreb-Matica, Zagreb	1528
Barbara Črgar	HPD Kupica, Sesvete	1529
Tomislav Črgar	HPD Kupica, Sesvete	1530
Katarina Lovreček	HPD Jastrebarsko, Jastrebarsko	1531
Marija Bokun	HPD Bršljan-Jankovac, Osijek	1532
Željko Butina	PD Dubovac, Karlovac	1533
Sanja Žerjav	PK Extrem, Čakovec	1534
Dragan Žerjav	PK Extrem, Čakovec	1535
Nikola Kudrna	Nije član PD-a, Zagreb	1536
Brigita Mock	HPD Gora, Zagreb	1537
Nikolina Piršljin Mock	HPD Gora, Zagreb	1538
Antonio Mock	HPD Gora, Zagreb	1539
Snježana Bunjački	HPD Runolist, Zagreb	1540
Igor Vrabec	HPD Runolist, Zagreb	1541
Viktor Bosančić	HPD Zagreb-Matica, Zagreb	1542
Ranko Badelj	HPD Zagreb-Matica, Zagreb	1543
Iva Hrelja	PDS Velebit, Zagreb	1544
Jela Domić	PD Mališćak, Velika	1545
Ana Jonjić	HPD ZET-Zagreb, Zagreb	1546
Zoran Basara	DPIOPV Osmica, Karlovac	1547
Darko Prusina	PD Zanatlija, Osijek	1548
Bernarda Tomljanović	PD Zanatlija, Osijek	1549
Jadran Sorić	Nije član PD-a, Zagreb	1550
Goran Maričić	HPD Belišće, Belišće	1551
Bernardica Stipić	HPD Željezničar, Zagreb	1552
Lidija Pajc	PD Zanatlija, Osijek	1553
Teo Gubić	PD Pazinka, Pazin	1554
Katarina Milohanić	PD Pazinka, Pazin	1555
Sanja Mladenović	PD Kamenjak, Rijeka	1556
Lino Legac	HPD Japetić, Samobor	1557
Hrvoje Ilić	PD Djed, Hrvatska Kostajnica	1558
Ratomir Raukar	PD Opatija, Opatija	1559
Đurđica Majcan	PD Opatija, Opatija	1560

Luka Đigaš	Nije član PD-a, Zagreb	1561
Jelena Vunarić	Nije član PD-a, Zagreb	1562
Robert Štefanac	PD Opatija, Opatija	1563
Zdenko Brkić	HPD Petrinja, Petrinja	1564
Lovo Gelo	Nije član PD-a, Zagreb	1565
Šimičić Petra	HPD Zagreb-Matica, Zagreb	1566
Krešimir Meštrić	HPD Zagreb-Matica, Zagreb	1567
Ferdinand Mikulić	HPD Runolist, Zagreb	1568
Mihovil Hrgović	Nije član PD-a, Zagreb	1569
Lidija Kopilaš-Keri	HPD Vučedol, Vukovar	1570
Leon Beran	HPD Željezničar, Zagreb	1571
Mirna Beran	HPD Željezničar, Zagreb	1572
Andjelo Zorica	PD Panj, Zagreb	1573
Anja Bučić	HPD Mosor, Split	1574
Vida Podolšak	HPU Alfa&Omega, Sesvete	1575
Dominik Podolšak	HPU Alfa&Omega, Sesvete	1576
Vito Borovečki	HPD Ivančica, Ivanec	1577
Ivan Borovečki	HPD Ivančica, Ivanec	1578
Korina Zdeličan	PK Zmajevi, Zagreb	1579
Dijana Maljevac	PD Medvednica, Zagreb	1580
Edi Ferhatović	Nije član PD-a, Zagreb	1581
Andrej Grgić	Nije član PD-a, Zagreb	1582
Lara Barišić	HPD Kozjak, Kaštela Sućurac	1583
Nela Barišić	HPD Kozjak, Kaštela Sućurac	1584
Duje Barišić	HPD Kozjak, Kaštela Sućurac	1585
Ivan Barišić	HPD Kozjak, Kaštela Sućurac	1586
Ana Šokčević	PDS Velebit, Zagreb	1587
Grgo Bratić	PD Paklenica, Zadar	1588
Jasna Lilić	PD Kamenjak, Rijeka	1589
Sara Mikac	HPD Bregana, Bregana	1590
Andelko Hlevnjak	HPD Zagreb-Matica, Zagreb	1591
Janko Gašpar	HPD Zagreb-Matica, Zagreb	1592
Jasna Hegeduš	HPD Gradina, Konjščina	1593
Mateja Barilar	HPD Gradina, Konjščina	1594
Maria Šantalab	HPD Papuk, Virovitica	1595
Marko Lulić	HPD Papuk, Virovitica	1596
Zoran Milaković	PD Psunj, Pakrac	1597
Iva Šmigovec	HPD Bršljan-Jankovac, Osijek	1598
Ljiljana Šmigovec	HPD Bršljan-Jankovac, Osijek	1599
Damir Šmigovec	HPD Bršljan-Jankovac, Osijek	1600
Suzana Vidaković	HPD Belišće, Belišće	1601
Marko Barun	Nije član PD-a, Zagreb	1602
Marija Vuković	PD Svilaja, Sinj	1603
Ante Vuković	PD Svilaja, Sinj	1604
Danijel Sorola	PD Kamenjak, Rijeka	1605
Alojzija Boričević	HPD Jastrebarsko, Jastrebarsko	1606
Dražen Lovreček	Nije član PD-a, Jastrebarsko	1607

Mirjana Glavina	HPD Kapela, Zagreb	1608	Ronaldo Markoč	HPD Dinara, Knin	1114
Zlatko Glavina	HPD Kapela, Zagreb	1609	Tatjana Ivić Zdelar	HPD Bršljan-Jankovac, Osijek	1115
Matko Kušenić	HPD Strmac, Nova Gradiška	1610	Branko Petrović	PD Pinklec, Sveta Nedelja	1116
Silvio Altarac	PK Hrvatskog lječničkog zbora, Zagreb	1611	Josip Merle	HPD Petehovac, Delnice	1117
Jurica Ambrožić	Nije član PD-a, Zagreb	1612	Katarina Lovreček	HPD Jastrebarsko, Jastrebarsko	1118
Lucija Jež	PK Ivanec, Ivanec	1613	Dražen Manojlović	PD Kalnik, Križevci	1119
Sebastijan Martinčević	PK Ivanec, Ivanec	1614	Željko Butina	PD Dubovac, Karlovac	1120
Uršula Hemula	HPD Zagreb-Matica, Zagreb	1615	Katarina Malenica	PU Dinaridi, Split	1121
Andrija Šokman	HPD Lipa, Sesvete	1616	Ergović		
Ena Jurković	Nije član PD-a, Zagreb	1617	Ivan Maltar	PK Ivanec, Ivanec	1122
Biserka Šutina	HPD Željezničar, Zagreb	1618	Biljana Tomljenović	PD Troglav, Knin	1123
Lidija Briški	HPD Bilo, Koprivnica	1619	Željko Tomljenović	PD Troglav, Knin	1124
Josipa Deranja	PD Strilež, Crikvenica	1620	Mario Mačečević	PD Dubovac, Karlovac	1125
Ivano Babajko	Nije član PD-a, Zagreb	1621	Darko & Laća	PD Zanatlija, Osijek	1126
Dan Babajko	Nije član PD-a, Zagreb	1622	Prusina		
Boris Babajko	Nije član PD-a, Zagreb	1623	Bernarda Tomljanović	PD Zanatlija, Osijek	1127
Hrvoje Brala	HPD Kapela, Zagreb	1624	Ivo Jaić	HPD Mosor, Split	1128
Toni Trusić	Nije član PD-a, Slavonski Brod	1625	Lidija Pajc	PD Zanatlija, Osijek	1129
Ivano Trusić	Nije član PD-a, Slavonski Brod	1626	Lino Legac	HPD Japetić, Samobor	1130
Renata Trusić	Nije član PD-a, Slavonski Brod	1627	Ivan Čurić	HPD Mosor, Split	1131
Dubravko Trusić	Nije član PD-a, Slavonski Brod	1628	Irena Petranović	PD Zanatlija, Osijek	1132
Emina Grčić	Nije član PD-a, Karlovac	1629	Ratimir Raukar	PD Opatija, Opatija	1133
Matija Grčić	Nije član PD-a, Karlovac	1630	Đurđica Majcan	PD Opatija, Opatija	1134
Vesna Kolar	HPD Bršljan-Jankovac, Osijek	1631	Đorđe Grković	HPD MIV, Varaždin	1135
Brankica Vitanović	HPD Bilo, Koprivnica	1632	Marija Bokun	HPD Bršljan-Jankovac, Osijek	1136
Marina Krznarić	HPD Bilo, Koprivnica	1633	Robert Štefanac	PD Opatija, Opatija	1137
Josip Požgaj	PD Sveti Rok, Sveta Nedelja	1634	Zdenko Brkić	HPD Petrinja, Petrinja	1138
Katarina Piculek	PD Sveti Rok, Sveta Nedelja	1635	Goran Dombaj	HPD Bilo, Koprivnica	1139
Mara Margetić	PD Sveti Rok, Sveta Nedelja	1636	Nikola Kudrna	Nije član PD-a, Zagreb	1140
Zdravko Barlović	PD Sveti Rok, Sveta Nedelja	1637	Ivan Lončarić	HPD Bršljan-Jankovac, Osijek	1141
Radmila Škufljic	PD Glas Istre, Pula	1638	Amalija Jarnjak	PD Pinklec, Sveta Nedelja	1142
Zlatko Mihoček	PD Bundek, Mursko Središće	1639	Senad Tihić	HPD ZET-Zagreb, Zagreb	1143
Ivan Mateša	UP Dalekovod, Zagreb	1640	Haja Eliana Bučić	HPD Mosor, Split	1144
Fran Račić	HPD Lipa, Sesvete	1641	Viktor Bosančić	HPD Zagreb-Matica, Zagreb	1145
Darko Račić	HPD Lipa, Sesvete	1642	Anja Bučić	HPD Mosor, Split	1146
Dorian Kotarski	Nije član PD-a, Zagreb	1643	Zoran Basara	DPIOPV Osmica, Karlovac	1147
Maks Kotarski	Nije član PD-a, Zagreb	1644	Ilan Smajila	Nije član PD-a, Zagreb	1148
Tatjana Kotarski	Nije član PD-a, Zagreb	1645	Laura Kuzmić	Nije član PD-a, Zagreb	1149
Robert Kotarski	Nije član PD-a, Zagreb	1646	Marin Smajila	Nije član PD-a, Zagreb	1150

Srebrna značka

Jasna Horvat	PD Bundek, Mursko Središće	1108	Korina Zdeličan	PK Zmajevi, Zagreb	1151
Zdravko Horvat	PD Bundek, Mursko Središće	1109	Lara Barišić	HPD Kozjak, Kaštela Sućurac	1152
Igor Eterović	PD Opatija, Opatija	1110	Nela Barišić	HPD Kozjak, Kaštela Sućurac	1153
Tvrto Pervan	HPD Zaprešić, Zaprešić	1111	Duje Barišić	HPD Kozjak, Kaštela Sućurac	1154
Silvija Špicar	PK Extrem, Čakovec	1112	Ivan Barišić	HPD Kozjak, Kaštela Sućurac	1155
Jadranka Markoč	HPD Dinara, Knin	1113	Andđelo Zorica	PD Panj, Zagreb	1156

Miroslav Požek	Nije član PD-a, Zagreb	1161
Maja Dubravica	PD Paklenica, Zadar	1162
Jasna Lilić	PD Kamenjak, Rijeka	1163
Mateja Barilar	HPD Gradina, Konjščina	1165
Zoran Milaković	PD Psunj, Pakrac	1166
Jasna Tušek-Lončarić	HPD Bršljan-Jankovac, Osijek	1167
Marina Črnek	PD Kalnik, Križevci	1168
Suzana Vidaković	HPD Belišće, Belišće	1169
Marija Vuković	PD Svilaja, Sinj	1170
Ante Vuković	PD Svilaja, Sinj	1171
Mladen Maroslavac	HPD Cibalia, Vinkovci	1172
Alojzija Boričević	HPD Jastrebarsko, Jastrebarsko	1173
Dražen Lovreček	Nije član PD-a, Jastrebarsko	1174
Mirjana Glavina	HPD Kapela, Zagreb	1175
Zlatko Glavina	HPD Kapela, Zagreb	1176
Matko Kušenić	HPD Strmac, Nova Gradiška	1177
Silvio Altarac	PK Hrvatskog lječničkog zbora, Zagreb	1178
Mario Perić	PD Mališčak, Velika	1179
Jurica Ambrožić	Nije član PD-a, Zagreb	1180
Bernardica Stipić	HPD Željezničar, Zagreb	1181
Uršula Hemula	HPD Zagreb-Matica, Zagreb	1182
Irena Sili	HPD Zagreb-Matica, Zagreb	1183
Ivana Radonić	HPD Mosor, Split	1184
Vedran Vuletin	HPD Mosor, Split	1185
Lidija Briški	HPD Bilo, Koprivnica	1186
Rozalija Barbis	HPD Sopalj, Kostrena	1187
Ivica Maljevac	HPD Sopalj, Kostrena	1188
Damjan Martinčević	PK Ivanec, Ivanec	1189
Hrvoje Brala	HPD Kapela, Zagreb	1190
Vesna Kolar	HPD Bršljan-Jankovac, Osijek	1191
Brankica Vitanović	HPD Bilo, Koprivnica	1192
Marina Krznarić	HPD Bilo, Koprivnica	1193
Josip Požgaj	PD Sveti Rok, Sveta Nedelja	1194
Dominik Turk	PD Sveti Rok, Sveta Nedelja	1195
Radmila Škufljic	PD Glas Istre, Pula	1196
Petar Kovač	HPD Međimurje, Čakovec	1197
Zlatko Mihoček	PD Bundek, Mursko Središće	1198
Marijan Krbavčić	PD Glas Istre, Pula	1199
Branka Bosanac	PD Strilež, Crikvenica	1200
Jela Domić	PD Mališčak, Velika	1201
Ivan Mateša	UP Dalekovod, Zagreb	1202
Mirkо Almer	PD Elektroistra, Pula	1203
Rudolf Posavec	HPD Pliva, Zagreb	1204
Paula Horvatić	HPD Zaprešić, Zaprešić	1205

Zlatna značka

Jasna Horvat	PD Bundek, Mursko Središće	802
Zdravko Horvat	PD Bundek, Mursko Središće	803

Tvrto Pervan	HPD Zaprešić, Zaprešić	804
Tatjana Ivić Zdeler	HPD Bršljan-Jankovac, Osijek	805
Andrej Nikšić	HPD Zagreb-Matica, Zagreb	806
Tatjana Bordukalo Nikšić	HPD Zagreb-Matica, Zagreb	807
Mirjana Horvat	HPD Zagreb-Matica, Zagreb	808
Saša Horvat	Nije član PD-a, Zagreb	809
Katarina Lovreček	HPD Jastrebarsko, Jastrebarsko	810
Tomislav Radatović	PD Dubovac, Karlovac	811
Sergio Gobić	PD Kamenjak, Rijeka	812
Darko & Laća Prusina	PD Zanatlija, Osijek	813
Lidija Pajc	PD Zanatlija, Osijek	814
Irena Petranović	PD Zanatlija, Osijek	815
Dorijan Car	HPD Garjevica, Čazma	816
Filip Car	HPD Garjevica, Čazma	817
Dejan Car	HPD Garjevica, Čazma	818
Ratomir Raukar	PD Opatija, Opatija	819
Đurđica Majcan	PD Opatija, Opatija	820
Robert Štefanac	PD Opatija, Opatija	821
Zdenko Brkić	HPD Petrinja, Petrinja	822
Maša Surić	PD Paklenica, Zadar	823
Robert Lončarić	PD Paklenica, Zadar	824
Darko Krušlin	HPD Kunagora, Pregrada	825
Igor Mihelić	HPD Vučedol, Vukovar	826
Ivo Jaić	HPD Mosor, Split	827
Ilan Smajila	Nije član PD-a, Zagreb	828
Laura Kuzmić	Nije član PD-a, Zagreb	829
Marin Smajila	Nije član PD-a, Zagreb	830
Korina Zdeličan	PK Zmajevi, Zagreb	831
Sanja Katić Butina	PD Dubovac, Karlovac	832
Damir Butina	PD Dubovac, Karlovac	833
Lara Barišić	HPD Kozjak, Kaštel Sućurac	834
Nela Barišić	HPD Kozjak, Kaštel Sućurac	835
Duje Barišić	HPD Kozjak, Kaštel Sućurac	836
Ivan Barišić	HPD Kozjak, Kaštel Sućurac	837
Željko Petrak	PD Kamenjak, Rijeka	838
Danijela Vitelj	HPD Bilo, Koprivnica	839
Jasna Lilić	PD Kamenjak, Rijeka	840
Marijan Ćubela	HPD Dirov brijež, Vinkovci	841
Domagoj Pavlin	HPD Željezničar, Zagreb	842
Zoran Basara	DPIOV Osmica, Karlovac	843

Mateja Barilar	HPD Gradina, Konjščina	844
Barbara Špehar	HPD Bilo, Koprivnica	845
Mila Andrić	HPD Belišće, Belišće	846
Ankica Džalto	PK Ivanec, Ivanec	847
Ankica Zamljačanec	HPD Bilo, Koprivnica	848
Dragica Gašparinčić	PD Bistra, Poljanica Bistranska	849
Marija Vuković	PD Svilaja, Sinj	850
Marjana Mohorko	PD Zabukovica, Griže, Slovenija	851
Alojzija Boričević	HPD Jastrebarsko, Jastrebarsko	852
Dražen Lovreček	Nije član PD-a, Jastrebarsko	853
Jela Tot	HPD Bilo, Koprivnica	854
Silvio Altarac	PK Hrvatskog liječničkog zbora, Zagreb	855
Jurica Ambrožić	Nije član PD-a, Zagreb	856
Ivan Uremović	HPD Jastrebarsko, Jastrebarsko	857
Zvonimir Plantaš	HPD Jastrebarsko, Jastrebarsko	858
Robert Nuli	HPD Milengrad, Budinčina	859
Antun Ciglenečki	PD Psunj, Pakrac	860
Sanja Boljevac	HPD Bršljan-Jankovac, Osijek	861
Lidija Briški	HPD Bilo, Koprivnica	862
Rozalija Barbis	HPD Sopalj, Kostrena	863
Ivica Maljevac	HPD Sopalj, Kostrena	864
Damjan Martinčević	PK Ivanec, Ivanec	865
Ljiljana Inkret-Martinčević	PK Ivanec, Ivanec	866
Miljenko Martinčević	PK Ivanec, Ivanec	867
Hrvoje Brala	HPD Kapela, Zagreb	868
Vesna Kolar	HPD Bršljan-Jankovac, Osijek	869
Ognjen Borovac	PD Dubovac, Karlovac	870
Brankica Vitanović	HPD Bilo, Koprivnica	871
Marina Krznarić	HPD Bilo, Koprivnica	872
Zlatko Mihoček	PD Bundek, Mursko Središće	873
Branka Bosanac	PD Strilež, Crikvenica	874
Dino Arbanas	DPIOPV Osmica, Karlovac	875
Saša Atanasovski	PD AktivNatura, Zagreb	876
Ivan Mateša	UP Dalekovod, Zagreb	877
Danijela Kukec	PK Ivanec, Ivanec	878
Gordana Dömötörffy	HPD Japetić, Samobor	879
Lovro Valečić	HPD Jastrebarsko, Jastrebarsko	880
Marijana Valečić	HPD Jastrebarsko, Jastrebarsko	881
Irena Petranović	PD Zanatlija, Osijek	708
Dorijan Car	HPD Garjevica, Čazma	709
Filip Car	HPD Garjevica, Čazma	710
Dejan Car	HPD Garjevica, Čazma	711
Nataša Šarić Kekić	HPD Vihor, Zagreb	712
Ratimir Raukar	PD Opatija, Opatija	713
Đurđica Majcan	PD Opatija, Opatija	714
Robert Štefanac	PD Opatija, Opatija	715
Zdenko Brkić	HPD Petrinja, Petrinja	716
Maša Surić	PD Paklenica, Zadar	717
Robert Lončarić	PD Paklenica, Zadar	718
Darko Krušlin	HPD Kunagora, Pregrada	719
Tatjana Ivić Zdelar	HPD Bršljan-Jankovac, Osijek	720
Srđan Bosančić	HPD Zagreb-Matica, Zagreb	721
Zvonimir Drvar	PK Hrvatskog liječničkog zbora, Zagreb	722
Korina Zdeličan	PK Zmajevi, Zagreb	723
Željko Petrak	PD Kamenjak, Rijeka	724
Josip Toman	HPD Sokolovac, Požega	725
Danijela Vitelj	HPD Bilo, Koprivnica	726
Jasna Lilić	PD Kamenjak, Rijeka	727
Tatjana Bordukalo	HPD Zagreb-Matica, Zagreb	728
Nikšić		
Ivica Mihelčić	HPD Lipa, Sesvete	729
Luka Piršljin	HPD Garjevica, Čazma	730
Domagoj Pavlin	HPD Željezničar, Zagreb	731
Mateja Barilar	HPD Gradina, Konjščina	732
Zdenko Kristijan	HPD Japetić, Samobor	733
Alica Šarić	HPD Papuk, Virovitica	734
Ivančica Čikor	HPD Garjevica, Čazma	735
Ankica Zamljačanec	HPD Bilo, Koprivnica	736
Marijan Ćubela	HPD Dirov brije, Vinkovci	737
Dragica Gašparinčić	PD Bistra, Poljanica Bistranska	738
Ankica Džalto	PK Ivanec, Ivanec	739
Marjana Mohorko	PD Zabukovica, Griže, Slovenija	740
Vesna Petrić	HPD Pliva, Zagreb	741
Alojzija Boričević	HPD Jastrebarsko, Jastrebarsko	742
Dražen Lovreček	Nije član PD-a, Jastrebarsko	743
Jela Tot	HPD Bilo, Koprivnica	744
Lara Barišić	HPD Kozjak, Kaštel Sućurac	745
Nela Barišić	HPD Kozjak, Kaštel Sućurac	746
Duje Barišić	HPD Kozjak, Kaštel Sućurac	747
Ivan Barišić	HPD Kozjak, Kaštel Sućurac	748
Jurica Ambrožić	Nije član PD-a, Zagreb	749
Tomislav Radatović	PD Dubovac, Karlovac	750
Ivan Uremović	HPD Jastrebarsko, Jastrebarsko	751
Antun Ciglenečki	PD Psunj, Pakrac	752
Sanja Boljevac	HPD Bršljan-Jankovac, Osijek	753
Kristijan Gerhard	HPD Bršljan-Jankovac, Osijek	754
Lidija Briški	HPD Bilo, Koprivnica	755

Posebno priznanje

Jasna Horvat	PD Bundek, Mursko Središće	702
Zdravko Horvat	PD Bundek, Mursko Središće	703
Josip Bilić	PD Susedgrad, Zagreb	704
Katarina Lovreček	HPD Jastrebarsko, Jastrebarsko	705
Sonja Mišković	HPD Bršljan-Jankovac, Osijek	706
Darko & Laća Prusina	PD Zanatlija, Osijek	707

Rozalija Barbis	HPD Sopalj, Kostrena	756
Ivica Maljevac	HPD Sopalj, Kostrena	757
Ljiljana Inkret-Martinčević	PK Ivanec, Ivanec	758
Miljenko Martinčević	PK Ivanec, Ivanec	759
Hrvoje Brala	HPD Kapela, Zagreb	760
Feručo Lazarić	PD Glas Istre, Pula	761
Vesna Kolar	HPD Bršljan-Jankovac, Osijek	762
Brankica Vitanović	HPD Bilo, Koprivnica	763
Marina Krznarić	HPD Bilo, Koprivnica	764
Zlatko Mihoček	PD Bundek, Mursko Središće	765
Saša Atanasovski	PD AktivNatura, Zagreb	766
Ivan Mateša	UP Dalekovod, Zagreb	767
Gordana Dömötörffy	HPD Japetić, Samobor	768
Jerko Martinić	HPD MIV, Varaždin	769
Marijana Valečić	HPD Jastrebarsko, Jastrebarsko	770

Visoko priznanje

Suzana Jalšovec	HPD Međimurje, Čakovec	492
Jasna Horvat	PD Bundek, Mursko Središće	493
Zdravko Horvat	PD Bundek, Mursko Središće	494
Katarina Lovreček	HPD Jastrebarsko, Jastrebarsko	495
Darko & Laća Prusina	PD Zanatlija, Osijek	496
Ratomir Raukar	PD Opatija, Opatija	497
Đurdica Majcan	PD Opatija, Opatija	498
Ana Kadlec	HPD Jastrebarsko, Jastrebarsko	499
Dubravka Viduka	PD Croatia Airlines, Zagreb	500
Robert Štefanac	PD Opatija, Opatija	501
Željko Petrović	PD Zanatlija, Osijek	502
Biserka Grigić	PK Horizont VG, Velika Gorica	503
Davor Augustin	PD Zmajevac, Novska	504
Nenad Radičević	POSK PTT, Beograd, Srbija	505
Irena Petranović	PD Zanatlija, Osijek	506
Jela Knežević	PD Zanatlija, Osijek	507
Damir Ižaković	PD Zanatlija, Osijek	508
Robert Boić	PD Dubovac, Karlovac	509
Jasna Lilić	PD Kamenjak, Rijeka	510
Tanja Malovoz	PD Strilež, Crikvenica	511
Domagoj Pavlin	HPD Željezničar, Zagreb	512
Iva Šimunić	HPD Pliva, Zagreb	513
Snježana Rogina	HPD Kunagora, Pregrada	514
Sonja Mišković	HPD Bršljan-Jankovac, Osijek	515
Leopold Zakošek	PD Ljubljana-Matica, Ljubljana, Slovenija	516
Rajka Šimunović	HPD Sokolovac, Požega	517
Kristijan Čikor	HPD Garjevica, Čazma	518
Mario Florijančić	HPD Cibalia, Vinkovci	519
Tomislav Gotić	PK Ivanec, Ivanec	520
Dorijan Car	HPD Garjevica, Čazma	521

Filip Car	HPD Garjevica, Čazma	522
Dejan Car	HPD Garjevica, Čazma	523
Darko Gašparinčić	PD Bistra, Poljanica Bistranska	524
Stevo Malinović	HPD Bršljan-Jankovac, Osijek	525
Marjana Mohorko	PD Zabukovica, Griže, Slovenija	526
Alojzija Boričević	HPD Jastrebarsko, Jastrebarsko	527
Dražen Lovreček	Nije član PD-a, Jastrebarsko	528
Jasminka Pavlov	HPD Bršljan-Jankovac, Osijek	529
Jurica Ambrožić	Nije član PD-a, Zagreb	530
Mira Medić	HPD Zagreb-Matica, Zagreb	531
Marija Bilandžija	PD Kamenjak, Rijeka	532
Robert Bilandžija	PD Kamenjak, Rijeka	533
Slavko Patačko	HPD Željezničar, Zagreb	534
Siniša Klečar	HPD Željezničar, Zagreb	535
Rozalija Barbis	HPD Sopalj, Kostrena	536
Ivica Maljevac	HPD Sopalj, Kostrena	537
Hrvoje Brala	HPD Kapela, Zagreb	538
Zlatko Mihoček	PD Bundek, Mursko Središće	539
Ljiljana Slukić	HPD Bilo, Koprivnica	540
Ivan Mateša	UP Dalekovod, Zagreb	541
Antun Ciglenečki	PD Psunj, Pakrac	542
Valentina Pavliša	PK Scout, Samobor	543
Jerko Martinić	HPD MIV, Varaždin	544

Najviše priznanje

Suzana Jalšovec	HPD Međimurje, Čakovec	283
Jasna Horvat	PD Bundek, Mursko Središće	284
Katarina Lovreček	HPD Jastrebarsko, Jastrebarsko	285
Dušan Šešok	PD Ljubljana-Matica, Ljubljana, Slovenija	286
Krunoslav Kadlec	HPD Jastrebarsko, Jastrebarsko	287
Krešimir Viduka	PD Croatia Airlines, Zagreb	288
Robert Štefanac	PD Opatija, Opatija	289
Zdravko Ećimović	PD Zanatlija, Osijek	290
Silvija Čajka	HPD Sokolovac, Požega	291
Ratimir Čajka	HPD Sokolovac, Požega	292
Gordana Jevtić	HPD Zagreb-Matica, Zagreb	293
Željko Žugec	HPD Gradina, Konjišćina	294
Damir Klarić	PD Ludbreg, Ludbreg	295
Jasna Lilić	PD Kamenjak, Rijeka	296
Davor Rogina	HPD Kunagora, Pregrada	297
Ivan Mikić	HPD Zagreb-Matica, Zagreb	298
Daniel Lukšić	PD Glas Istre, Pula	299
Alojzija Boričević	HPD Jastrebarsko, Jastrebarsko	300
Dražen Lovreček	Nije član PD-a, Jastrebarsko	301
Hrvoje Brala	HPD Kapela, Zagreb	302
Zlatko Mihoček	PD Bundek, Mursko Središće	303
Ivan Mateša	UP Dalekovod, Zagreb	304
Josip Lazar	PK Ivanec, Ivanec	305

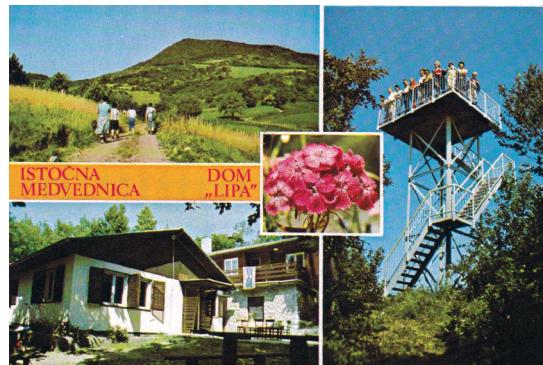
Stari znak HPD-a Lipa iz Sesveta na značkama

pripremio: **Vjekoslav Kramberger**, Požega

Neka planinarska društva su u svojoj nedavnoj prošlosti mijenjala društveni znak. Razlog je uglavnom zastarjelost prethodnog znaka ili motiva na njemu koji više nije aktualan. Jedno od takvih društava je HPD Lipa iz Sesveta. Društvo osnovano 1952., u vrijeme kada se diljem Hrvatske osnivaju planinarska društva, danas ima nov, modernizirani društveni znak koji nema nikakve veze sa stariom. Budući da metalne značke više nisu popularne, lijepo je zamisliti da ćemo taj novi znak vidjeti u drugom izdanju, a ovdje ćemo kroz kratku prošlost sesvetske »Lipe« upoznati značke koje su bile izdane uglavnom u vrijeme bivše države i koje na sebi sadrže stari društveni znak.

Od osnutka, aktivnosti PD-a Lipa bile su orijentirane na sesvetsko prigorje. Članovi su uredili pristupne puteve prema jednom od dva »Roga« na grebenu Lipi. Na nižem vrhu, koji je u nekim kartama označen imenom Strmina (709 m), i koji je ujedno kontrolna točka Hrvatske planinarske obilaznice (KT HPO 4.2) šezdesetih godina lipaši su sagradili planinarski dom Lipa i razglednu drvenu piramidu. Oba objekta su dovršena 1967., ali je drvena piramida već 1971. zamjenjena čvrstom željeznom razglednom piramidom, koja i danas služi svojoj svrsi. Piramida postaje osnovni motiv na društvenom znaku, a dom je tema druge skupine značaka u izdanju PD-a Lipa.

Planinarske aktivnosti u PD-u Lipa organizirane su kroz više sekcija. Planinari bilježe brojne izlete na domaće, ali i pohode na važne svjetske vrhove, a 1977. njihovim angažmanom tiskan je »Planinarsko-turistički vodič po Sesvetskom prigorju«. Nakon osamostaljenja Hrvatske, među društvenim aktivnostima svakako se ističe izgradnja vrlo ukusno dizajnirane kapele podno planinarskog doma Lipa. Kapela koja se izvanredno uklapa u okoliš djelo je vrijednih ruku članova društva, građena od 1994. do 2000. i posvećena hrvatskim mučenicima, u znak zahvalnosti

Razglednica u izdanju PD-a Lipa, Sesvete. Nije putovala, ali sudeći prema motivu datira nakon proširenja doma 1979.

svima koji su kroz prošlost dali živote za samostalnost Hrvatske. Svakako je vrijedno spomenuti dvije planinarske manifestacije koje se održavaju svake godine – ljetni i zimski planinarski pohod od središta Sesveta do vrha i doma na Lipi, s time da je zimski od nedavno prozvan Horvatov pohod u sjećanje na Ivana Horvata, idejnog začetnika te manifestacije. U najnovije doba, osim što je znak društva moderniziran jednostavnijim znakom u obliku lista lipe, društvo je 2019. osnovalo planinarsku obilaznicu »Četiri godišnja doba na Lipi«. Sam naziv nas upućuje na cilj obilaznice gdje je potrebno u svako godišnje doba jednom posjetiti dom i vrh Rog – Strmina (709 m), a za nagradu se dodjeljuje značka.

Iako je društvo osnovano 1952. prvu značku izdalо je tek 1972. prigodom dvadesete godišnjice, a pet godina kasnije izdaju i drugu značku povodom 25. godišnjice. Obje značke su emajlirane, izrađene u već poznatom stilu manufakture Branka Kasuna iz Zagreba. Iako je o Kasunovoj radionici literatura vrlo škrta, godina 1977. na drugoj obljetničkoj znački

datira nam tu radionicu i vjerojatno je da kasnih 1970-ih godina prestaje s radom, a planinarska društva se pri narudžbi i izradi značaka sve više okreću velikom IKOM-u. »Lipine« društvene značake zatim se redaju opet prigodom godišnjica i to dvije povodom 30. i dvije prigodom 35. obljetnice društva. Moguće je da postoje i druge kombinacije boja metala i boja emajla, bilo redovne ili privatne narudžbe. Sve tri značake izrađene su u IKOM-u u Zagrebu. U IKOM-u nastaje i vrlo luksuzno izradena velika značka, promjera 40 mm, emajlirana i niklana, s prikazom društvenog znaka u sredini, te cvjetnim vijencem oko njega. Izdana je također povodom 35. obljetnice društva. Kasnije nažlost više nisu naručivane društvene značake PD-a Lipa.

Druga skupina značaka koje su izašle u periodu predratne »Lipe« su značke povodom dogradnje doma 1979. Na njoj je naznačena i 1961. godina, što označava godinu inicijative i početka gradnje doma na Lipi. Postoje dvije redovne značake bez oznake proizvođača, obje bojane, na mat brončanoj i pozlaćenoj podlozi, što ih čini različitim. Također tu je i emajlirana značka, ali ovdje se najvjerojatnije radi o privatnoj narudžbi kakve su bile popularne u doba kada je »značkarstvo« bilo pri vrhu sakupljačkih hobija.

Današnji HPD Lipa, što se tiče suvenirske ponude priklonio se trendu koji prate mnogobrojna društva u Hrvatskoj, a to je izrada platnenih prišivača/oznaka sa znakom društva ili planinarskog događaja. Izrada takvih suvenira je uvelike jeftinija od narudžbe i izrade metalne značke, a oni spadaju u posebnu granu

faleristike i možemo ih smatrati modernim planinarskim »značkama«. HPD Lipa nedavno je izdao platneni prišivak s novim društvenim znakom i to u dvije verzije koje se mogu nabaviti pri posjeti planinarskom domu Lipa.

Novi društveni znak HPD-a Lipa

Kapela hrvatskih mučenika na Lipi

Znak planinarske obilaznice 4 godišnja doba na Lipi

Predstavljamo nove čuvare planinske prirode HPS-a

Na Međunarodni dan planina, 11. prosinca 2021., u planinarskom domu »Ivan Pačković« na Puntijarki održana je promocija čuvara planinske prirode HPS-a. Tim je svečanim činom obilježen uspješan završetak školovanja čuvara planinske prirode po novom programu. Prigodnim su se riječima prisutnima obratili predsjednik HPS-a Darko Berljak i predsjednik HPD-a Zagreb-Matica Anton Bikić, kao domaćin u domu na Puntijarki. Nakon prigodnih govora, predsjednik HPS-a Darko Berljak i pročelnik Komisije za zaštitu prirode HPS-a Davor Škrlec uručili su diplome i ambleme novim čuvarima planinske prirode HPS-a. Za najbolji uspjeh na ispitu za čuvara planinske prirode nagrađen je Miro Klasiček iz PD-a Strahinjčica, Krapina, a za najbolje napisan esej o poučnoj stazi Leska Leonardo Grubelić iz HPK-a Sveti Mihovil, Šibenik.

Čuvari planinske prirode HPS-a, generacija 2021. jesu:

1. Hrvoje Bišćan, HPD Japetić
2. Ivan Biškupić, PD Zagreb
3. Aleksandar Brodski, PD Đakovo
4. France Chopinet, PD Obzova i PD Duga
5. Antun Ciglenečki, PD Psunj
6. Marko Cvrlje, PD Koćari
7. Alan Čaplar, HPD Željezničar
8. Inga Flegar, PD Stubičan

9. Valentina Futač, HPD Gorščica
10. Miljenko Gašparac, HPD Petehovac
11. Boris Gavrić, PU Dinaridi
12. Tanja Grivičić, HPD Zagreb-Matica
13. Damir Gross, PD Grafičar
14. Leonardo Grubelić, HPK Sv. Mihovil
15. Ivo Jaić, HPD Mosor
16. Maja Javorščak, PD Stubičan
17. Miro Klasiček, PD Strahinjčica
18. Stiven Knaus, PD Opatija
19. Marijan Kokić, HPD Pliva
20. Karlo Kovačić, PD Imber
21. Dajana Krnek, HPD Zagreb-Matica
22. Ivanka Krolo, HPD Zagreb-Matica
23. Karmen Kučko, PD Stubičan
24. Robert Mesić, PD Obzova
25. Dunja Mihelec, PD Obzova
26. Antonija Milovac, HPD Zagreb-Matica
27. Helena Polšek, PDS Velebit
28. Tarik Sedić, HPD Zagreb-Matica
29. Tihana Stipica, HPD Zagreb-Matica
30. Sanja Škrlec, HPD Zagreb-Matica
31. Davor Škrlec, HPD Zagreb-Matica
32. Verica Vidić, PU Dinaridi
33. Antonia Viljac, HPK Sv. Mihovil
34. Danijela Žagar, PD Kamenjak

Čuvari planinske prirode

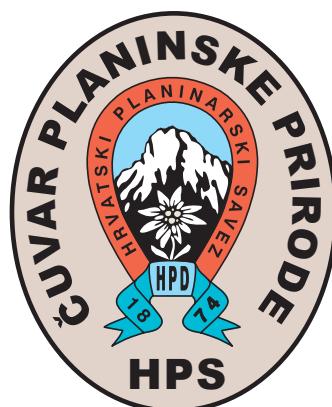

Predsjednik HPS-a Darko Berljak u obraćanju čuvarima planinske prirode HPS-a 11. prosinca 2021.

Tečaj je organizirala i provela Komisija za zaštitu prirode HPS-a u suradnji s Javnom ustanovom NP –om Risnjak tijekom dvaju vikenda, 16. - 17. i 23. - 24. listopada 2021. u Crnom Lugu. Školovanje čuvara planinske prirode provodi se prema Programu tečaja za čuvare planinske prirode HPS-a. Polaznici su odslušali 12 sati teorijske i 6 sati terenske nastave. Za predavanja i terenski rad angažirani su stručni predavači iz područja zaštite prirode, biologije, geologije, speleologije i planinarstva. Uz voditelja tečaja, pročelnika Komisije za zaštitu prirode HPS-a Davora Škrleca, kao predavači po pojedinim nastavnim temama i kao voditelji terenskih vježbi sudjelovali su Miljenko Gašparac, Valentina Futač, Nenad Buzjak, Marta Blažević, Alan Čaplar i glavna čuvarica prirode NP-a Risnjak Tatjana Ranković. U okviru tečaja polaznici su obišli poučnu stazu Leska, izvor rijeke Kupe, posjetiteljski centar u Razlogama kod izvora Kupe i Volonterski centar u Crnom Lugu, te su se imali priliku i neposredno upoznati sa zadaćama i djelovanjem javne ustanove i čuvara prirode u NP-u Risnjak. Tečaj za čuvare planinske prirode HPS-a prirodan je nastavak školovanja za planinare koji su završili opću planinarsku školu i koji se žele bolje upoznati s održivim razvojem, planinskim ekosustavima i zaštitom prirode i okoliša. Iskustva s tečaja potvrđuju velik interes planinara iz planinarskih udruga iz svih krajeva Hrvatske za sudjelovanjem na tečaju i izrazito visoku motiviranost polaznika za usvajanjem novih znanja, što su nakraju pokazali i rezultati provjere znanja. Sve to upućuje na visoku razinu svijesti i zainteresiranost članova i članica HPS-a za

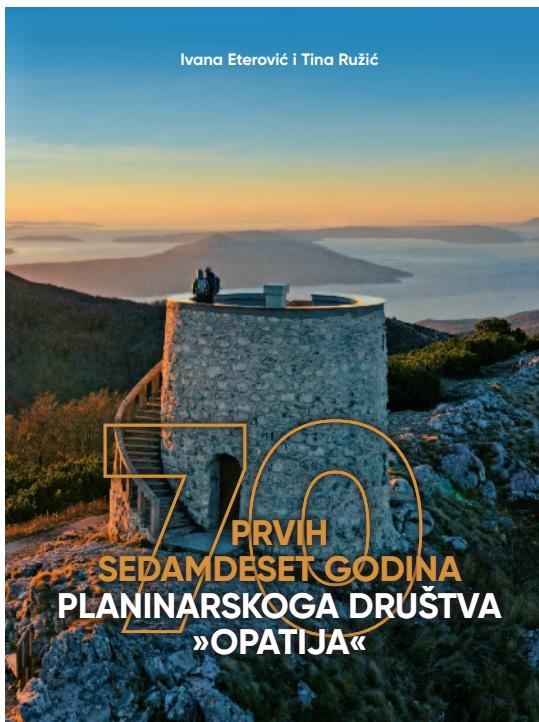
zaštitu prirode i još jedanput dokazuje da HPS, sa svojim članstvom, uspješno nastavlja tradiciju zaštite prirode koja traje od osnivanja planinarske organizacije u Hrvatskoj 1874. godine. Komisija za zaštitu prirode HPS-a planira održavanje sljedećeg tečaja za čuvare planinske prirode u listopadu 2022., te više zanimljivih predavanja, o čemu će planinarske udruge i članstvo biti pravovremeno obaviješteni. Komisija ujedno poziva sve planinare da se svojim zapažanjima i pitanjima vezanim uz zaštitu planinske prirode aktivno obraćaju čuvarima planinske prirode, kao vanjskim suradnicima Komisije, te da nastoje svojim osobnim djelovanjem i primjerom dati doprinos zaštiti i očuvanju hrvatskih planina.

prof. dr. Davor Škrlec

Ivana Eterović i Tina Ružić: Prvih 70 godina PD-a Opatija

PD Opatija je koncem 2021. objavio raskošnu spomen-knjigu »Prvih sedamdeset godina Planinarskog društva Opatija«. Priprema te fotomonografije bila je povjerena, kako u predgovoru piše, najmlađoj sekциji Društva – Sekciji za izdavaštvo i promidžbu, a zahtjevnog zadatka pisanja prihvatile su se dvije njezine članice, Ivana Eterović i Tina Ružić. Odradile su ga na strogo povjesničarski, gotovo znanstveni način. Valja im priznati da se njihov tekst lako čita, a usto je i neka vrsta slikovnice, po načelu »u riječi i slici«. Za razliku od većine društava, čije se spomen-knjige uglavnom sastoje od nekoliko lijepih putopisa i kolor albuma i namijenjene su članovima, kao spomenari koji će zadovoljiti njihove emocije, opatijske su autorice svojom knjigom toliko povisile vrijednosnu ljestvicu budućih društvenih spomen-knjiga, da je neće biti lako dostići. Naravno da im nije bilo lako pisati o vremenu mnogo prije njihova rođenja, jer je trebalo pretražiti mnoge arhive, ponovo prelistati stara glasila, intervjuirati četrdesetak još živih svjedoka (u predgovoru su navedena njihova imena) i nagovoriti ih da im ustupe svoju privatnu dokumentaciju i fotografije. Najteže je bilo obraditi prva dva desetljeća društva zbog vrlo oskudne povjesne građe. Knjiga je, dakle, plod amaterskog žara i profesionalne odgovornosti.

Autorice Tina Ružić i Ivana Eterović

Podijeljena je na desetak poglavlja, počevši od povijesti društva i prikaza rada njegovih sekcija do literature od gotovo 20 stranica (!) i priloga s tabličnim prikazima. Na taj je način PD-u Opatija osigurano primjereno mjesto u povijesti hrvatskog planinarstva.

Evo i nekoliko bibliografskih podataka o toj monumentalnoj knjizi. Ima 268 stranica formata 27 × 20 cm na papiru za umjetni tisak, tvrdi uvez, a sadrži

više od tisuću imena članova koji su ostavili spomena vrijedan trag. Za one koji »traže dokaze«, na kraju knjige nalaze se 874 numerirane bilješke na 22 stranice. Bit će zadovoljni i oni koji vole ilustracije jer ih ima više od šest stotina. Nakraju treba reći da je knjigu uzorno grafički pripremila tvrtka »Urednik«, koja se dugogodišnjim iskustvom specijalizirala za planinarske publikacije.

prof. dr. Željko Poljak

VIJESTI

Prva Mala planinarska škola PD-a Obzova

Tijekom listopada i studenoga 2021. održana je na otoku Krku prva Mala planinarska škola PD-a Obzova. Škola je bila namijenjena djeci osnovnoškolskog uzrasta, a provedena je prema programu HPS-a.

Školu je pohađalo i uspješno završilo četrnaestero djece s otoka Krka, u dobi od sedam do dvanaest godina. Održano je sedam izleta, od kojih jedan dvodnevni. Na izletima su mali polaznici škole učili o prirodi, životinjama i biljkama, zaštiti i očuvanju prirode, planinarskim stazama, orientaciji, planinarskoj opremi, prehrani planinara, ponašanju u prirodi, a upoznali su se i s penjanjem. Vrijedno su sudjelovali u ekološkoj akciji čišćenja obalnog pojasa i plaža, posjetili špilju Biserujku, najviši vrh otoka Krka Obzovu te Nacionalni park Risnjak, a na dvodnevnom izletu, s noćenjem u planinarskom domu Bijele stijene u Tuku, uživali su i u snijegu. Nakon svakog izleta dječaci i djevojčice, mali planinari, oduševljeno su mamama,

Vježba orijentacije

tatama i prijateljima prepričavali dogodovštine s izleta i druženja.

Polaznici Male planinarske škole bogatiji su za nova iskustva i novostečena znanja, a naša planinarska zajednica za novi naraštaj planinara. Svečano uručenje diploma održano je sredinom prosinca u Društvenom centru Kijac u Njivicama.

Polaznici Male planinarske škole PD-a Obzova na krčkoj Obzovi

Veliko veselje na Velom vrhu

Mama jednog od polaznika, Jadranka Barić Jakominić, opisala je svoj doživljaj iskrenim riječima: »Promatrala sam i slušala svoje dijete kako sa svakog izleta dolazi oduševljeno, puno doživljaja, ushićeno svime što priroda jest – bogata u svojoj raznolikosti, veličanstvena u jednostavnosti. Svaki njegov odlazak i druženje vidno mu je punilo »baterije«, jačalo tijelo, hranilo dušu i obogaćivalo duh. Višesatno prepričavanje svega proživljenoga pružilo mi je, kao roditelju, zadovoljstvo i ponos. Zadovoljstvo, jer je jednostavno radio ono što je svakom djetetu urođeno – uživao u doticaju s okolinom. Ponos, jer shvaća veličinu prirode i pripadnost njoj. Moje je dijete imalo priliku upoznati nove prijatelje, učiti, upijati iskustva, znanja i vještine na nezaboravan način. A to nije mala stvar!«

Za pokretanje, realizaciju i vođenje prve Male planinarske škole na Krku posebno su zaslužni voditeljica škole Martina Mlinar, predsjednik PD-a Obzova Alen Čančarević te svi vodiči iz PD-a Obzova koji su pridonijeli njezinom ostvarenju. Alen Čančarević

U Hrastovici godinu dana poslije

U Hrastovici godinu dana poslije »Sve za Hrvatsku, Hrvatsku ni za što! Ljudi, idemo pomoći stradalima na Banovinu...« – tako je sve krenulo 29. prosinca 2020. Brzo po pozivu okupili su se članovi PD-a Pinklec iz Svetе Nedelje i krenuli zajedno u akciju. Ruke su nam bile vrijedne, srca velika, a povremeno i oči pune suza. Tako je nastalo jedno iskreno prijateljstvo, u ime kojeg je organiziran i ovaj zajednički izlet. Tim je riječima izlet na Hrastovičku goru najavio Karlovčanin Josip

Lukinić, član HPD-a Gora iz Zagreba. Na njegov poziv da se krene u pomoć stradalima u potresu na Banovini odazvalo se, među ostalima, nekoliko članova PD-a Pinklec iz Svetе Nedelje i ekipa je već 1. siječnja 2021., samo nekoliko dana nakon razornog potresa, radila na sanaciji krovova u Hrastovici kraj Petrinje. Kako se bližila godišnjica, Josip iz HPD Gora i Samir iz PD-a Pinklec bili su sve bliži ideji da umjesto užeg druženja za njih nekolicinu organiziraju izlet na Hrastovičku goru za njihova dva društva. Ideja je u obama društvinama bila prihvaćena s oduševljenjem i ubrzo se počelo s organizacijom izleta. S obzirom na to da je u pozadini priče bila njihova humanitarna aktivnost na potresom pogodjenom području, logično se nametnula zamisao da se i izletu pridoda humanitarni karakter pa je dogovorenog da će ova društva osigurati poklon-pakete za djecu iz osnovne škole u Hrastovici. I tako se te hladne zimske subote 8. siječnja 2022., u prijepodnevnim satima, godinu dana nakon njihova penjanja po oštećenim krovovima, na parkiralištu ispred Narodnog doma »Stjepan Radić« u Hrastovici okupilo u osamdeset i troje planinara. Osim iz HPD-a Gora i PD-a Pinklec, izletu se priključilo i nekoliko planinara iz PD-a Medvednica i HPD-a Sveti Šimun Markuševec. Posebno veseli činjenica da je među okupljenim planinarama bilo mnogo djece i mlađih obitelji. Naime, poznato je da HPD Gora popularizira obiteljsko planinarenje, a i PD Pinklec redovito organizira male planinarske škole pa također ima u svom sastavu malih planinara i planinarskih obitelji. Planinarsko druženje započelo je predajom darova za djecu, koje je preuzeo Robert Groza, ravnatelj I. osnovne škole Petrinja,

kojoj pripada i Područna škola u Hrastovici. Gospodin Groza tom je prigodom pozdravio sudionike izleta, zahvalio na potpori tom kraju, kako onoj prije godinu dana tako i ovoj sada, te ukratko upoznao sudionike izleta s poviješću Hrastovice. Nakon tog »službenog« protokola, poveća šarena povorka krenula je planinarskim putem preko vodovoda prema planinarskom domu Matija Filjak na vrhu Hrastovičke gore. Nakon sat vremena uspona, mjestimično teže prohodnom šumskom stazom, zbog granja i srušenih debala kojima je staza na nekim dijelovima zatrpana, mali i veliki planinari stigli su do odredišta. Naime, u tijeku je temeljita sjeća većih šumskih površina na Hrastovičkoj gori. No, da ne bismo samo kritizirali (vjerojatno) prekomjernu sjeću, valja naglasiti da se istovremeno ogoljele padine pošumljavaju mladicama listopadnog drveća. U planinarskom domu sručni domaćini iz HPD-a Zrin Petrinja pripremili su grah i kolače za sudionike izleta. Dio planinara je prije ručka prošetao do dvadesetak minuta udaljenog vidikovca, s kojeg se inače pruža vidik na velik dio Banovine južno i jugozapadno od Hrastovičke gore. Ovaj put, nažalost, zbog magle nismo mogli uživati u lijepim vidicima. Nakon ručka i zajedničkog fotografiranja planinarska povorka spustila se natrag u Hrastovicu vrlo atraktivnom planinarskom stazom preko Stare Hrastovice, koja svojom atraktivnošću nimalo ne zaostaje za stazama u Gorskom kotaru ili nekim drugim, planinarima zanimljivim područjima. Izlet je završio šetnjom središtem Petrinje, uz stručno

Uspon iz Hrastovice na Hrastovičku goru

vodstvo gospođe Kristine Suppe, predsjednice HPD-a Zrin, Petrinja, kojoj i ovom prilikom HPD Gora i PD Pinklec zahvaljuju na sručnom dočeku i pomoći pri realizaciji ovog lijepog izleta. Željko Hajtok

Natječaj za potporu obnovi, održavanju i izgradnji planinarskih objekata u 2022. godini

Odlukom Izvršnog odbora HPS-a 17. siječnja 2022. raspisan je Natječaj za potporu obnovi, održavanju i izgradnji planinarskih objekata u 2022. godini.

Kod planinarskog doma »Matija Filjak« na vrhu Hrastovičke gore

Hrvatski planinarski savez sufinanciranjem materijala iz sredstava HPS-a pruža potporu obnovi, održavanju i izgradnji planinarskih objekata kojima su vlasnici ili upravljači planinarske udruge članice HPS-a. Natječaj je objavljen na webu HPS-a: <https://www.hps.hr/vijesti/13006/natjecaj-za-potporu-obnovi-odrzavanju-i-izgradnji-planinarskih-objekata-u-2022-godini/>

Izvršni odbor usvojio je na istoj sjednici također i Operativni program upravljanja planinarskom infrastrukturom. Taj Program prireden je kako bi se na jednom mjestu sažeto utvrdili ciljevi, načela, aktivnosti, uvjeti, kriteriji i prioriteti koji se primjenjuju kod upravljanja planinarskom infrastrukturom. Koncipiran je kao okvir za uređenje te infrastrukture, a osobito financiranje iz javnih i iz vlastitih sredstava, odnosno kao osnova kod odobravanja potpore za obnovu

i održavanje planinarske infrastrukture. Program sadrži također i elemente za vrednovanje i uvažavanje prethodnih, sadašnjih i budućih ulaganja, kapaciteta i potreba planinarskih udruga. Program je dostupan na webu HPS-a.

Kao sažetu informaciju i pomoći svima koji skrbe o planinarskim objektima Komisija za planinarske objekte HPS-a priredila je i na webu HPS-a prošle godine objavila Vodič za upravljače i domaćine planinarskih objekata (domova, kuća i skloništa). Vodič sadrži osnovne informacije o stanju, statusu, izazovima, pokazateljima, aktima i strateškim odrednicama za upravljanje planinarskim objektima, o ulozi planinarske udruge, organiziranju prihvata posjetitelja i drugim temama od interesa za upravljače i domaćine planinarskih objekata, ali za i sve posjetitelje.

Alan Čaplar

KALENDAR AKCIJA

10. – 13.2. i 19. – 20.2.

Tečaj za vodiče na zimsko planinarenje

Zavižan/Tuk

Komisija za vodiče HPS-a

13. 2. 9. ZimBa – Zima u Baranji

Bansko brdo

PD Zanatlija, Osijek

19. 2. Metlarska zabava

Čazma, Grabovnica

HPD Garjevica, Čazma

19. 2. Zimski uspon na Bjelolasicu

Begovo Razdolje – Bjelolasica

HPD Bijele stijene, Mrkopalj

26. 2. Tragom prvog izleta varaždinskih planinara

Varaždinsko-topličko gorje,

Novi Marof – Kamenjak – Varaždinske Toplice

PD Ravna gora, Varaždin

1. 3. Noćni uspon na Japetić

Japetić

HPD Jastrebarsko, Jastrebarsko

6. 3. 100 žena na vrh Mosora

Mosor

HPD Mosor, Split

6. 3. 9. pohod za Dan žena

Planinarska kuća Kameni svati

PD Susedgrad, Podsused

6. 3. Pohod Žene u planinu

okolica Rijeke

PD Kamenjak, Rijeka

6. 3. Srimušljada

Papuk

PD Mališčak, Velika

6. 3. Tradicionalni proljetni izlet do Sijaseta

Planinarska kuća Sijaset

PD Zavižan, Senj

12. 3. 100 žena na Sniježnici

Sniježnica

HPD Sniježnica, Dubrovnik

12. 3. Dan žena – pohod Stazom valova

Novi Vinodolski – Crikvenica

PD Naftaplin, Zagreb

12. 3. Imbertrek

Omiška Dinara

PD Imber, Omiš

13. 3. 5. obiteljski izlet – Grgurevo – Dan Grada Požege

Požeška gora

HPD Gojzerica, Požega

13. 3. Pohod po Istarskom planinarskom putu

Ćićarija

Istarski planinarski savez, Pula

13. 3. Pohod romarskim putom Belec – Marija Bistrica

Belec – Marija Bistrica

HPD Belecgrad, Belec

18. 3. Noćni pohod Pozdrav proljeću

Labin – planinarska kuća Skitača

PD Skitaci, Labin

19. 3. Cvjetne staze Ravne gore, proljetni pohod (crnkasta sasa)

Ravna gora: Donja Voća – špilja Vindija – Vukovoj –

Filićev dom

PD Ravna gora, Varaždin

PLANINARSKA ENIGMATIKA

priredili: Robert Smolec i Željko Brdal

Premetaljka:

VICASTI LOLEK

[ime vrha]

Rješenje premetaljke iz prošlog broja:

KVRGAVI HANS = VAGANSKI VRH

Kada odgonetnete rješenje!

Rješenje premetaljke prijavite do 20. veljače 2022. putem web obrasca na stranici

<https://www.hps.hr/premetaljka/>

Točno rješenje i imena čitatelja koji ga prijave objavit ćemo u idućem broju.

Točno rješenje premetaljke iz prošlog broja do zaključenja ovoga broja prijavili su:

(*Redoslijed imena ne prikazuje vremenski redoslijed prijava rješenja i ne predstavlja rang-listu čitatelja!*)

1. Jelena Ugrica, PD Psunj, Pakrac
2. Tatjana Malovoz, PD Strilež, Crikvenica
3. Dijana Stolar, HPD Bilogora, Bjelovar
4. Ivana Posavec, HPD Kapela, Zagreb
5. Krešimir Gracin, HPD Runolist, Zagreb
6. Ivan Gracin, HPD Runolist, Zagreb
7. Nives Marčelja Vesel, PD Kamenjak, Rijeka
8. Alen Andrić, Prijatelji prirode Lipa, Odžak, BiH
9. Marica Ivanković, HPD Zagreb-Matica, Zagreb
10. Remigio Radešić, PD Kamenjak, Rijeka
11. Sergej Stipaničev, PD Kamenjak, Rijeka
12. Leon Basara, DPIOPV Osmica, Karlovac
13. Ivica Capan, HPD Dubovac, Karlovac
14. Ivan Antić, PD Vršak, Brod Moravice
15. Božidar Vojvoda, HPD Bilogora, Bjelovar
16. Antun Ciglanečki, PD Psunj, Pakrac
17. Zrinka Lukinić, HPD Gora, Zagreb
18. Helena Petrić, HPD Zagreb-Matica, Zagreb
19. Igor Nad, HPD Cibalia, Vinkovci
20. Katja Kolar
21. Martina Galović, DPIOV Osmica, Karlovac
22. Željko Vinković, HPD Bilogora, Bjelovar
23. Zrinka Kušer, HPD Bregana
24. Biserka Čurčija, PD Martinščak, Karlovac
25. Viktor Miljković
26. Dejan Šimunović, HPD Petehovac, Delnice
27. Zlatica Krošelj, PD HP i HT Sljeme, Zagreb
28. Aleksandar Ćirić
29. Karmen Kučko, PD Stubičan, Donja Stubica
30. Krunoslav Ružić, HPD Kalnik, Križevci
31. Martina Komerički, PD Naftaplin, Zagreb

Vaganski vrh (1757 m) – najviši vrh Velebita

Rješenje osmosmjerke iz prošlog broja:
PLANINE LIJEPE NAŠE

ALAN ČAPLAR

DVADESET GODINA ZAJEDNO U AKCIJI

IGLU ŠPORT

